ԳԱՑՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 10 Մէճիտ
» » Գաւառաց » 12 »
Վեցամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 5 1/2 »
» » Գաւառաց » 6 1/2 »
Օտար Թղթատարով ղրկուած 2 1/2 լիրա
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրշ. երկու անգամի համար 2 ղրշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լինի։

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

30 ՓԱՐԱՅ — ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՅ — 30 ՓԱՐԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԳԱՑՄԱՆՔ

Դուրս զնացած լրագրի ծախքը խմբագրութեան վրայ։
Լրագրոյ վերաբերեալ գրութիւն խմբագիր է։
Կ. Պոլիս Բիզա փաշա Հարբըզոր թիւ 33 Մասիսի գրասեն.
Համրու ծախքը չվճարեալ նամակ չընդունուիր։
Զնջուած նամակ, յօդուած, եւայլն ետ չեն տրուիր։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խառն. — Հեռագրական. — Ազգային լուրեր. — Թղթակցութիւն (Վան). — Բնախօսական. — Եգիպտոսի կաթոլիկ Հայոց մէկ խնդիրը. — Ցուցակ հանգանակութեան Երուսաղէմի. — Այվազեան առաքելութեան դոհերը. — Թերթօն Մասիսի։

Կ. ՊՈԼԻՍ 21 ՄԱՐՏ

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վեհ. Սուլթանը Դ. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան շնորհեց Ցօքթ. Սիմոն էֆէնտիի։

Օրլէանեան արքայազուն Շարթրի դուքսը վեհ. Սուլթանին Թիկնապահ Ֆայիդ պէյի հետ երէկ մայրաքաղաքիս շրջակայներն սրսորդութեան ելաւ։ Դուքսը շաբթուս Փրուսա պիտի երթայ։

Ինչպէս շաբաթ աւուր Թուով ծանուցած էինք, Լիբանանու նոր կառավարչին անուանման վրայ համաձայնելու համար մեծ տէրութեանց դեսպանները նոյն օրը կէսօրէն յետոյ արտաքին գործոց նախարարութեան պաշտօնատան մէջ ի խորհուրդ գումարուեցան։ Արտաքին գործոց նախարար Արիֆի փաշա բանախօսութիւն մ'ըրաւ յորում ըսաւ թէ Եւրոպիոյ ընդհ. կարծեաց վկայութեամբ հաստատուած է որ Ռիւսթէմ փաշա իւր տասնամեայ բարւոք վարչութեամբ կրցած է Լիբանանու ժողովուրդն ըստ արժանւոյն կառավարել, և թէպէտ այս պատճառաւ փափաքելի եղած է անոր պաշտօնավարութիւնը նորոգել, սակայն այս մասին համաձայնութիւն գոյացած չլինելով, Բ. Դուռն որոշած է նոր կառավարիչ մ'անուանել անոր տեղ։ Վագըթ իւր այս աւուր Թուով կ'ըսէ թէ Արիֆի փաշա կայսերական կառավարութեան կողմէ իբրեւ ընտրելի առաջարկած է Միրտիթաց գլուխ Բրէնք Գիւլ Տոտա փաշան։ Դեսպանք այս նկատմամբ ինչ ինչ դիտողութիւններ ըրեր են, բայց ժամանակն անցած լինելով վերջնական որոշում մը չէ տրուեր։ Դեսպանք յառաջիկայ շաբաթ օրը վերստին պիտի գումարին։

Արդէն ծանուցած էինք թէ Եանեայի կուսակալ Ասիմ փաշա Բ. Դրան հրամանաւ Շքոտրա գնացած է։ Ատվէրթայզր լրագիրը կը կարծէ թէ Ն. վսեմութիւնը Փոլաշինի, Մաթաքոշի և Գոյնայի գաւառաց Գարատաղի յանձնուելուն պատճառաւ Ալպանիացւոց յուզմունքն հանդարտելու համար Ալպանիացի ցեղապետներէ ոմանց հետ բանակցելու պաշտօն ունի։

Թուրքիոյ և Յունաստանի միջեւ կնքեալ առեւտրական առաջին դաշնագիրը 1855էն կ'սկսի։ Թուրքիոյ մէջ վաճառականութեամբ կամ որ և է արհեստով պարապող ամեն Հելլենական հպատակ՝ ըստ վերոյիշեալ դաշնագրի՝ Բաժանթի և Թէմէթթիւի տուրք վճարելու պարտաւոր է։ Սակայն վերջին օրերս մայրաքաղաքս գտնուող Հելլենացիք՝ իրենց դեսպանատան աղերսագիր մը տալով՝ բողոքեցին Բաժանթի տրոց դէմ և Թուրքիա բնակեալ ուրիշ օտար հպատակաց պէս այդ տուրքէն ազատ լինել խնդրեցին։ Բ. Դուռը կը պնդէ թէ միւս օտար հպատակաց վայելած ազատութիւնը Քաբիթիւլասիոն կոչուած դաշնագրերէ կը բղխի, որոյմէ Հելլենացիք չեն կրնար օգուտ քաղել։ Առ այժմ քաղաքապետութիւնը կը շարունակէ պահանջել Բաժանթի տուրքն, և Ատվէրթայզր լրագրին խօսքին նայելով, տուրք վճարել չուզող Հելլենացի վաճառականաց ոմանց վաճառատուներուն առջեւ մէկ մէկ պաշտօնեայ դրեր է որպէս զի չթողուն յաճախորդաց յիշեալ վաճառատուններէն ներս մտնել։ Այս տնօրէնութիւն յիշեալ վաճառատունները փակել կը նշանակէ։

Սօֆիայի Օսմ. քօմիսէր Նիհատ փաշայի կողմէ եկած տեղեկագրերը քննելու պաշտօնով յանձնախումբ մը կազմուեցաւ ընդ նախագահութեամբ Պէյլէրպէյի Նէազի էֆէնտիին։ Յանձնախմբին միւս անդամներն են արտաքին գործոց նախարարութեան թղթակցութեան դիւանին տնօրէն Րէֆիքէթ պէյ և Պետական խորհրդոյ անդամներէն Հայտար և Ապրօ էֆէնտիները։

Ատվէրթայզր լրագիրը կ'ըսէ թէ վեհ. Սուլթանին նախորդ ճարտարապետ Պալեան Սարգիս պէյի հաշիւները կարգադրելու համար Ն. Կ. վեհափառութեան հրամանաւ հանրօգուտ շինութեանց նախարար Հասան Ֆեհմի փաշայի նախագահութեամբ կազմուած յանձնախումբըն, այլ և այլ պալատանց շինութեան հաշիւները քննելով չափազանց գտեր է Սարգիս պէյի պահանջումներն և անոր հաշուէն կարեւոր զեղչեր ըրեր։ Յանձնախմբին տեղեկագիրը Բ. Դրան պիտի տրուի ի մօտոյ։

Ֆար տիւ Պոսֆոր լրագիրը կը հերքէ լրագրաց ոմանց տուած այն լուրը թէ Վիէննայի Օսմ. գործակատար Նասըհի պէյ Լիբանանու կառավարչութեան ընտրելի լինելէ հրաժարած է։

Շքոտրայէն լուր կուտան թէ Գարատաղի կառավարութիւնն ամսոյս 10/22ին Սթէֆօյ Վրպիձա հարիւրապետը քանի մը մարդոց հետ Շքոտրա կը ղրկէ Եգիպտացորեն գնելու համար. բայց հազիւ Գարատաղցի հարիւրապետն իւր ընկերաց հետ քաղաքը կը մտնէ, Մալիսորի ցեղէն խումբ մ'Ալպանիացիք անոնց վրայ կը յարձակին, և կատաղի կռուէ մը յետոյ Գարատաղցի Վրպիձա հարիւրապետը կ'սպանուի և իւր ընկերները, մի քանին վիրաւորեալ, կը հարկադրին փախչիլ։ Այս կռուին լուրը տարածուելուն պէս 200 Գարատաղցիք ճամբայ կ'ելնեն Շքոտրա երթալու և իրենց հայրենակցաց վրէժը լուծելու համար, բայց Շքոտրայի Օսմ. պահապան զօրաց հզօր պատրաստութեան շնորհիւ չեն կրնար իրենց դիտաւորութիւնն ի գործ դնել։ Օսմ. զօրքերն սպանեալ Գարատաղցի հարիւրապետին գլուխը մինչեւ սահմանագլուխը տանելով Գարատաղի պահապան զօրաց յանձնեցին։ Այս դէպքին պատճառաւ թէ Գարատաղցւոց և թէ Ալպանիացւոց միջեւ մեծ յուզում կը տիրէ. բայց Շքոտրայի կուսակալ Ապտի փաշա հասարակաց անդորրութիւնը պահպանելու համար ամեն ազդու միջոց ձեռք առած է։

Պարսից Շահը Շիրի Խուրշիտի Ա. պատուանշանը ղրկեց գաղթականաց յանձնախմբին Նախագահ Րիզա պէյին։

Զմիւռնիոյ քարափանց խնդիրը վերջնապէս կարգադրելու պաշտօնով վսեմ. Բօրթուքալ Միքայէլ էֆէնտիի նախագահութեամբ յանձնախումբ մը կազմուեցաւ։ Անգլիոյ դեսպանատան գլխաւորական կցորդ Թրոթթըր հազարապետը պատուիրակ կարգուած լինելով բանակցութեան մտած է յիշեալ յանձնախմբին հետ։

Վագըթ կը ծանուցանէ թէ Ֆըրէսինէի շոգենաւական ընկերութեան Ազի շոգենաւն անցեալ ուրբաթ գիշեր ժամ 4—5ին միջոցները Մարմարայի մէջ Էրտէկի մօտերը խրեր է, և թէ շոգենաւին խահուէճին իւր որդւոյն հետ նաւակ մը նստելով ցամաք ելնել փորձեր է, բայց չյաջողելով խեղդուեր է։ Ֆըրէսինէի ընկերութիւնն այժմ յիշեալ շոգենաւն ազատելու կ'աշխատի։ Վերոյիշեալ երկու անձանցմէ զատ ուղեւորներէն ոչ ոք վնասուած է։

Ռուսուգայի Օսմ. ընդհ. հիւպատոս Ցանիչ էֆէնտի որ արտաքին գործոց նախարարութեան կողմէ յատկապէս մայրաքաղաքս կոչուած էր, շաբաթ օրն Աւստրիական շոգենաւով հոս հասաւ։

Աթէնքէն կը գրեն թէ ամսոյս 11/23ին Աթէնքի Օսմանեան դեսպան Թէվֆիք պէյ մեծ կոչունք մը տուեր է ի պատիւ Հելլենական նախարարաց, դեսպանաց և այլ երեւելեաց։

Քաղաքապետութիւնը կը ծանուցանէ մեզ թէ Թաղապետական բժշկաց ձեռամբ ձրիապէս պատուաստեալ տղայոց թիւը ցարդ 3652ի հասած է։

Ժուռնալ Տը Քօնսթանթինոբլ կը ծանուցանէ թէ քանի մը վաճառականք միանալով մայրաքաղաքիս մէջ Թուղթի մեծ գործարան մը հիմնելու ձեռնարկած են։

Բէրայի լրագրերէն առնլով ծանուցինք թէ Յունաց Պատրիարքարանը Թագրիրով մը բողոքեր է մայրաքաղաքիս մէջ Պուլղարական Ընդհանուր Սինօդի մը գումարման դէմ։ Յունական Ակկի լրագիրն, որ սովորաբար Յունաց Պատրիարքարանի գործոց վրայ լաւ տեղեկութիւններ ունի, կ'ըսէ թէ այդպիսի Թագրիր մը չէ մատուցած Բ. Դրան, թէեւ այս մօտք Թագրիր մը տալու խնդիր կայ։

Յունական Վիզանթիս լրագիրը ծանուցանելով թէ քանի մ'օրէ ի վեր Ֆէնէրի մէջ զրոյց կը պտըտի թէ Յունաց Պատրիարքը Ռուսաց Աղեքսանդր Գ. կայսեր թագադրութեան ներկայ գտնուելու համար Մոսկուա երթալու արտօնութիւն խնդրած է Բ. Դռնէն, գիտել կուտայ թէ ցարդ ոչ մի Պատրիարք նմանօրինակ ձեռնարկ մ'ըրած է կայսերական կառավարութեան քով. հետեւապէս անհաւատալի կը կարծէ թէ Ս. Յովակիմ Պատրիարքն այսպիսի նորամուտ սովորութեան մը հետեւի։

Ատվէրթայզր լրագիրը կ'ըսէ թէ Բէրայի Աղա Համամ թաղը բնակեալ երկու կին ուրբաթ օրն իրարու հետ կռուելով՝ մին միւսոյն փորին այնպիսի բռուն կից մը տուեր է որ հարուածեալ կինն ինկեր մարեր և քանի մը ժամ յետոյ մեռեր է։

Թաշ-գասապ թաղը բնակեալ Հիւսէյին անուն համետագործ մը իւր մօր հիւանդութենէն յուսահատելով շաբաթ գիշեր նոյն թաղի սրճարանը կերթայ և դանակով մ'իւր փորը պատռելով անձնասպանութիւն կը փորձէ. թէև անմիջապէս չմեռնիր, բայց վէրքը ծանր լինելով կեանքը վտանգի մէջ է։

Վեհ. Սուլթանին անձնական գնձուն Նախարար Գազազեան վսմ. Յակոբ էֆէնտիի նախագահութեամբ կազմեալ Եկմտացոյցի յանձնախումբն իւր աշխատութիւնը աւարտելով տեղեկագիրը վեհ. Սուլթանին ներկայեց։ Այս ընդարձակ աշխատութիւն թէ կեդրոնական և թէ գաւառական վարչութեանց ելմտական վիճակը բարւոքելու միջոցներ կը ցուցնէ։

Վագըթ իւր այս աւուր Թուով հրատարակած է Քարբերդի Հայոց կողմէ կայսերական պալատը ղրկուած ուղերձին պատճէնն, ըսելով թէ անոր պարունակութիւնը մեծ հաճութիւն պատճառած է վեհ. Սուլթանին։ Արդէն մեր անցեալ շոլեքշաբթի աւուր Թուով տեղեկութիւն տուած ենք յիշեալ ուղերձին վրայ, որ երախտագիտութեան կը յայտնէ այն շնորհաց համար, զորս վեհ. Սուլթանը ցոյց տուաւ Հոյ ազգին՝ իւր սիրելի պատրիարքը վերահաստատելով։

Կըսուի թէ Օսմ. ընդհ. պարտուց վարչական խորհուրդը Ղալաթիա Թիճարէթ խանը պիտի վարձէ։

Իսկէնտէրունի կառավարչին կողմէ եկած տեղեկագիր մը կը ծանուցանէ թէ երկու շաբաթ առաջ բուռն փոթորիկ մ'ելնելով ծովուն ալիքները քաղաքին Եէնի-Շէհիր թաղին և մաքսատան մթերանոցները կոխեր են։ Վաճառաց մեծ մասը վնասուեր է։

Ջիրաաթ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ վեհ. Սուլթանն հրաման ըրած է որ Ցէրնէի և Պէնկազիի միջեւ գտնուած ձիթենիները պատուաստուին։ Պատուաստի գործողութեան վրայ հսկելու պաշտօնով հմուտ պաշտօնատար մը պիտի ղրկուի այն կողմերը։

Աստղաբաշխք կը գուշակեն թէ այս տարի կամ յաջորդ տարին վերստին պիտի երեւայ Բէթլէհէմի Աստղը։ 1572 Նոյ. 11ին, հանրածանօթ աստղաբաշխ Թ. Թիքոյ տը Պրահէ Կասիոպէ համաստեղութեան մէջ աստղ մը գտաւ, որ փայլունութեան կողմէ կը հաւասարէր Սիրիուս աստեղ, և մինչեւ իսկ Արուսեկին, բայց այս վիճակի մէջ ամիս մը շարունակելէ յետոյ, յիշեալ աստղն իւր առջի աննշան կացութեան վերադարձաւ։ Արդ, 1264ին և 945ին ալ նմանօրինակ աստղեր տեսնուած լինելով, աստղաբաշխք կը հետեւցնեն թէ 945էն ալ առաջ նոյն աստղն երեւցած կրնար լինել, իբր երեք դարու միջոցով, որով կ'ենթադրուի թէ 630 և 310 թուոյն ալ նոյն երեւոյթ տեսնուած է։ Երեք դար ետ երթալով, կը հասնինք Ճշդ. Քրիստոսի ծննդեան թուականին, յորժամ նմանապէս յոյժ փայլուն աստղ մ'երեւցած էր արեւելեան կողմը։ Նոյն աստղն այժմ մեք եւս պիտի տեսնենք եղեր։

Սթամպուլ լրագիրը կը կարծէ թէ Արեւելեան Ռումէլիի տարեկան հարկին խնդիրը մեծ տէրութեանց դեսպանաց իրաւարարութեան պիտի յանձնուի։

Մայրաքաղաքիս Անգլիական դեսպան Լորտ Տըֆըրին իւր կառավարութեան մատուցած տեղեկագրի մը մէջ կ'ըսէ թէ Եգիպտոսի Ֆէլլահներն 8-9 միլիոն լիրայի չափ պարտք ունին վաշխառուաց։

Արդէն ծանուցինք թէ Եէնի Ցիւնեա Ցիմիթրաքի էֆէնտի ձկան մաքսատուրքը տարին 23,000 ոսկւոյ փոխարէն 5 տարուան համար վարձած է վեց անուղղակի տրոց վարչութենէն։ Լրագիրք ոմանք կը ծանուցանեն թէ Ցիմիթրաքի էֆէնտի պայմանագրին լուծումը կը պահանջէ եղեր, որովհետեւ ստուգեր է որ ձկան մաքսատուրքն առ առաւելն 16,000 ոսկւոյ կը հասնի եղեր, մինչդեռ վեց անուղղակի տրոց վարչութեան գլուխ Պ. Լանկ յառաջագոյն հաւաստեր է թէ ձկան մաքսատուրքը նախորդ տարիներու մէջ 22,000 ոսկւոյ հասած էր։ Ձկան մաքսատան տետրակներուն քննութեամբը հաստատուեր է որ Քարամուսալի և շրջակայից ձկան մաքսատուրքն ալ յիշեալ 22,000 ոսկւոյն մէջն է։ Կը կարծուի թէ այս դժուարութիւն բարեկամաբար պիտի կարգադրի երկու կողմանց միջեւ։

Բեդրսպուրկի Գեղարուեստից Ակադեմիային աշակերտող երիտասարդ մը մօտերս իւր երակը կըտրեց ինքնասպանութեան համար, և մեռնելու միջոցին խոստովանեցաւ թէ Ռնիչական մ'էր, և յանձն առած էր կայսրն սպաննել երբ թիկնապահ զօրաց զօրանոցին մէջ կը ճաշէր այդ զօրախմբի սպայից հետ։ Ուստի, սպասաւորի մը կերպարանօք ներս մտած էր կայսրը զարնելու համար. բայց Ն. վեհափառութեան դէմքը տեսնելուն պէս, քաջութիւնը կորսնեւ և դուրս ելեր էր, և այժմ իւր Ռնիչական ընկերաց վրէժխնդրութենէն ու արհամարհանքէն ազատելու համար՝ ինքնասպանութիւն որոշած էր։ Այս յայտնութեան վրայ, կ'ըսուի թէ նախարարք և ոստիկանութեան վերատեսուչը խնդրած են կայսրէն որ ապագային մէջ մեծագոյն զգուշութիւն մ'ընէ, բայց Ն. վեհափառութիւն պատասխաներ է. «Զգուշութիւնները չեն որ կ'ազատեն զիս, այլ դիպուածները. բաւական է որ ձեզմէ ոչ ոք գիտէր թէ զիս սպաննելու համար նոր դաւադրութիւն մը նիւթուած էր։»

Իբր 200 անձինք ձերբակալուած են, յորս կան երկաթուղւոյ պաշտօնատարք և զինուորական Ակադեմիայներու ուսանողք։ Գործ չունեցող բոլոր օտարազգիք ճանբըւած են։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզ 30 մարտ.

Օրլէանեան արքայազուն Օմալի դուքսն՝ Սիկիլիա կղզւոյն մէջ Բալերմոնի մօտ ունեցած կալուածներն երթալ բնակելու համար իւր Շանթիյիի պալատը վաճառեց։

Լոնտրա 30 մարտ.

Ֆէնիանները կ'սպառնան Լոնտրայի կառավարական պաշտօնատուները նորէն օդն հանելու փորձեր ընել, եթէ Ֆէնիքս-Բառքի մարդասպաններն անմիջապէս չարձակուին։

Հռոմ 30 մարտ.

Իտալիոյ եւ Գարատաղի միջեւ կընքեալ առեւտրական դաշնագիրն ըստորագրեցաւ այսօր։

Գահիրէ 30 մարտ.

Խտիվին եղբայր՝ Հիւսէյին եւ Հասան փաշաներն այսօր հոս հասան։

Բեդրսպուրկ 31 մարտ.

Կայսրն իւր թագադրութեան հանդէսին ներկայ գտնուելու հրաւիրեց Շարթրի դուքսը։

Լոնտրա 31 մարտ.

Ոստիկանութիւնն Անգլիոյ մէկ հիւսիսային քաղաքին մէջ դաւադրութիւն մ'երեւան հանեց եւ յաջողեցաւ անցեալ գիշեր Լոնտրայի մէջ պատահելիք մեծ պայթման մ'առաջքն առնուլ։

Լոնտրա 31 մարտ, առաւօտ.

Իտալիոյ, Աւստրիոյ եւ Գերմանիոյ դաշնակցութեան նկատմամբ, որոյ վրայ խօսեցաւ Պ. Մանչինի մարտ 14ին բրած բանախօսութեան մը մէջ, կը կարծուի հոս թէ այս երեք տէրութիւնք համաձայնած են Ֆրանսայի հետ բարեկամական յարաբերութիւններ պահելու համար, բայց փոխադարձաբար պաշտպանել զիրար, եթէ Ֆրանսա անոնցմէ միոյն վրայ յարձակի։

Վիէննա 1 ապրիլ.

Երեսփոխանական ժողովը ժողովրդային կրթութեան վերաբերեալ օրինաց ծրագրին վրայ վիճաբանելու համար ապրիլ 5ին պիտի գումարի։ Ռուսիոյ կառավարութիւնն որոշեց մեծապէս աւելցնել անցագրոց տուրքը։

Լոնտրա 2 ապրիլ.

Դանուբի յանձնախումբը վեց շաբթէն պիտի գումարի առանց Ռումանիոյ պատուիրակին, եթէ սա չյայտարարէ թէ դեսպանախորհրդոյ որոշմանց հաւանութիւն կուտայ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պատրիարքական փոխանորդ Հայրն ի դիմաց Ս. Պատրիարք Հօր այցելութիւններ տուաւ երէկ Պէրլինի Օսմանեան նորընտիր դեսպան Սայիտ փաշային և Սօֆիայի և Փիլիպէի Պուլկար Մետրապոլիտներուն։

Ռուսիոյ դեսպանատան մէջ ի նպաստ համազգային հիւանդանոցաց տրուած պարահանդէսին արդիւնքէն 62 ոսկի մեր Հիւանդանոցին բաժին հանուած լինելով, Ս. Պատրիարք Հօր ղրկուած է դեսպանատան կողմէ։ Ն. Սրբազնութիւն Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան յանձնեց զայս գումար։

Տնտեսական խորհուրդը միջոցներ տնօրինած էր որպէս զի այսուհետեւ հրապարակի վրայ չտեսնուին այնպիսի գանձանակներ, որոց արդիւնքն անհատից ոմանց քըսակը պարարելէ ուրիշ նպատակի չծառայեր։ Բայց ահա օրինակ մը, որ կը ցուցնէ թէ այս մասին զեղծմունք վերջ չեն գտած տակաւին։ Երէկ, Լանկայի գինետանց և սըրճարանաց մէջ կը տեսնուէր կատարելապէս արբեալ մարդ մը, ձեռքը գանձանակով, որոյ վրայ «Թօբգաբու» գրուած էր, առանց որ և է պաշտօնական կնիքի կամ ծանուցման, որպէս օրէն է։ Այս մարդ պոռչտելով դրամ կը հաւաքէր իւր գանձանակին համար, որուն անվաւեր լինելն ինքնայայտ էր։ Արդեօք Տնտեսական խորհուրդն որոշած է Թօբգաբուի եկեղեցին այն աղքատ եկեղեցեաց կարգը դասել, որք գանձանակներ շրջաբերելով միայն կարող են հոգալ իրենց ծախքեր, և արդեօք Թօբգաբուի Թաղ. խորհուրդը տեղեկութիւն ունի՞ իւր անուամբ շըրջաբերուած այս գանձանակէն, և եթէ ունի, ինչո՞ւ համար այնպիսի արբեալ մարդոց կը յանձնէ հանգանակութեան գործն, որ այդ պայմանաց մէջ գայթակղութիւն միայն կրնար պատճառել տեղւոյն Հայոց և օտարազգեաց առջեւ։

Գումգաբուի Մայր եկեղեցւոյ Թաղին ընտրութիւններն երէկ ամբողջանալով, նոր Թաղական խորհուրդը սա պէս կազմուեցաւ. Մըկրտիչ էֆ. Ռուզունեան, Աւետիս էֆ. Արեւեան, Մկրտիչ էֆ. Գավանօզեան, Մկրտիչ էֆ. Ինճէեան, Յակոբոս էֆ. Նարկիլեճեան, Սարգիս էֆ. Զրահճեան, Յարութիւն էֆ. Կիւմիւշկէրտան, Մկրտիչ էֆ. Մելիքեան, Ջենոփ էֆ. Ֆէնէրճեան, Ազարիկ էֆ. Աստուածատուրեան, Մանուկ էֆ. Արզեան և Մարտիրոս էֆ. Էքսէրճեան։

Կը յուսանք թէ այս պատուարժան անձինք խնամով և անձնուիրութեամբ պիտի հսկեն Մայր-Եկեղեցւոյ պայծառութեան և երկսեռ դպրոցաց բարեկարգութեան ու յառաջդիմութեան։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
Ի ՀԱՅԱՍՏԱՆԷ

(Մեր վասպուրականի թղթակցէն)

Վան, 4 մարտ 1883.

Սոսկալի գոյժ մը կը հասնի Շատախէն. կարծես մեր պաշտօնը լինի հաղորդել բօթերը միայն: Այդ դժբաղդ գաւառն՝ որ իւր կրած նեղութեանց պատճառաւ այս տարի իւր վրայ արդէն բազմիցս խօսեցրել էր, այս անգամ բնական մի սոսկալի պատահարի ենթակայ կը լինի, որին զոհ կ՚երթան իւր Հայ անդամներից բազմաթիւ անձեր: կարծես բնութիւնն էլ զայրացել է Հայերի դէմ: փետրվարի 18ին ցերեկուան ժամ 6 1/2ին Շատախի Թաղ անուն գիւղաքաղաքին մէջ ուր կը կենայ գաւառի կառավարութիւնը, աներևակայելի որոտմամբ սոսկալի ձեան հիւս մը փուլ եկաւ իւր ներքև ծածկելով մի ընդարձակ տարածութիւն: Այսպիսի ահռելի պատահար մը այս կողմերը յետ ժամանակներէ ի վեր գրեթէ անլսուած բան չէր: Շատախ մի նեղ ձոր է երկուստեք բարձրացած բնական պատուարների միջև: փուլ եկած հիւսը լերան մի ծայրից փուլ եկաւ դէպ ի ձորամէջ, որի միջից վազող բաւական մեծ գետից անցնելով հազիւ կանգ առեց հանդիպակայ լերան վրայ, որի մինչև կեդրոնը բարձրացաւ: Ասոր կարող էք հետևցնել փուլ եկած հիւսի ահագին սաստկութիւնը, որի պատճառած հովը միայն բազմաթիւ հաստարմատ ծառեր արմատախիլ արեց, տուներ կործանեց և ահագին քարերն իրանց յաւիտենական տեղերից շարժեց: Ձորի միջից վազող գետն՝ որ Տիգրիսի բազմաթիւ ճիւղերից մինն է և որի միջից անցած էր ձեան հիւսը՝ երկու ժամ կանգ առնելով ողողեց գետեզերեայ շինութիւնները:

Կորուստը մեծ է: Թաղ մօտ 150 տունէ բաղկացեալ զուտ հայաբնակ մի գիւղաքաղաք է. աղետալի հիւսն իւր ներքև թաղեց 16 տուներ 70 բնակիչներով, յորոց 12 հազիւ կարելի եղաւ ազատել քիչ կամ շատ վիրաւորուած վիճակի մէջ. իսկ մնացեալ 58 անձինք կորան: Բարեկամ մը՝ որ այս տեղեկութիւնները կը հաղորդէ ինձ, կը նկարագրէ նաև աղետալի պատահարէն վերջը բացուած սրտաշարժ տեսարանը: Ահագին ձեան ներքև ծածկուած աւերակներին մէջ ոմն իւր ծնողքը, միւսն իւր զաւակները, ուրիշ մը իւր եղբայրները կը փնտռէր. զի անոնք՝ որք տանից դուրս եկած էին նոյն ժամանակ, բարեբաղդաբար ազատեցան իրանց տուների աւերակները տեսնելու և կորած սիրելիների դիակին վրայ արտասուելու համար միայն: Լաց և կոծը անասելի էր: Շատ մը գերդաստաններ ամբողջովին կորան: Մեռածների մէջ կան նաև չորս Քուրդեր՝ որք Հայերի տան ծառայողներ և հիւրեր էին: Նիւթական կորուստը նոյնչափ մեծ է: կործանուած 16 տան հետ կարասիքներից և դրամ ոչնչներից զատ, որոց ցուցակը ստացուած լինելով պիտի հաղորդեմ Ձեզ երբ ստանամ, աւերեցան նաև 40 այգիներ և կործանեցան 5 ջրաղացներ: Որովհետև կարելի է որ ուրիշ թղթակիցներ այս տեղ տարածեալ լուրերի վրայ հիմնուելով վերոյիշեալ թիւերի մասին չափազանցեալ տեղեկութիւններ հաղորդեն, հարկ կը տեսնեմ յայտնելու որ իմ հաղորդած թիւերը ըստոյգ աղբիւրից քաղուել են և ամենափոքր անտեղութիւն չունին: Ինձ հաղորդուել է մինչև անգամ մեռնողների անունները, յորոց մեծ մասը կիներ և տղայներ են:

Թողնելով այս աղետալի պատահարից սարսափահար, ում առաջին անգամ ականատես կը լինին իրանց գիւղը հիմնուելէն ցարդ, գուցէ առաջին սաստիկ տպաւորութեան ներքև որոշել են գաղթել: Մտադրութիւնը թերևս փոխուի առաջին տպաւորութիւնը անցնելէ յետոյ. բայց ակներև է որ մանաւանդ կործանուած տուները սակաւաթիւ մնացորդներն ամենախեղճ վիճակի պիտի ենթարկուին՝ կարօտ հայրախնամ վեհ. Սուլթանի և ազգային կարեկցութեան: Նոքա՝ որք այժմ աւերակները միայն ունին, աւերակներ՝ որք գերեզման դարձել են իրանց սիրելիներին, եթէ չարժանանան այդ կարեկցութեան, պիտի բարոյապէս էլ փչանան, որպէս նիւթապէս արդէն փչացել են: Յուսանք ուրեմն որ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն և Ամեն. Պատ. Ցանձնաժողովն ուշադրութիւն կը նուիրեն բնական աղետի մը զոհ գնացող մեր դժբաղդ ազգակիցների աղիողորմ ձայնին, որք իրանց եղբայրների կարեկցական սփոփանքից զատ չունին ոչ մի մխիթարութիւն և յոյս:

Դուք ի հարկէ կը յիշէք որ Աղթամարի Տ. Խաչատուր Ս. Կաթողիկոսն Նախորդ տարուան Հոկտեմբերին գնացել էր Շատախ: Որովհետև ճամբաներ շուտով փակուեցան, անոր համար կաթողիկոսն բռնադատուեցաւ այն տեղ անցանել ձմեռը, ուր այժմ էլ կը գտնուի տակաւին: Ես թէև նորա բարի գործունէութեան վերաբերմամբ թերահաւատ եմ, սակայն իբրև թղթակից պարտաւոր եմ իմացում տալու Ձեր ընթերցողաց նորա բարի և վատ գործերի մասին, բաւական է միայն որ մեր տեղեկութիւններ քաղուած լինին հաւաստի աղբիւրներից:

Կաթողիկոսն՝ որ Շատախ գնացել էր տեղացւոց խնդրանօք, Շատախցիներից մեծ ընդունելութեամբ և խորին յարգանօք կը հիւրասիրուի: Ժողովուրդը շատ ոգևորուեր է անոր համար որ բարձրաստիճան եկեղեցական մը կը բարեհաճի այցելել իրանց այսչափ երկար ժամանակ: Մխիթարութիւն մը՝ որ կը յայտնուի նաև արտաքին ցոյցերով: Յունվարի 3ին, Ս. Ծննդեան երրորդ օրն, Թաղ գիւղաքաղաքին մէջ մեծ հանդիսիւ կը կատարուի Ջրօրհնեաց հանդէսը: Պատարագիչ էր Ս. Կաթողիկոսն: Միւռոնը ջուրը թափելու արարողութեան՝ որ կը կատարուի գիւղին քառորդ ժամ հեռի անցնող գետի վրայ՝ ներկայ էին հարիւրաւորներով համրուող ժողովուրդն և գաւառի վարչական և զինուորական բոլոր մեծ և փոքր պաշտօնեաներ: Արարողութիւնը կատարուած ժամանակ ժողովուրդը իւր մեծագոյն գնահատութեան յայտնի նշան ցոյց կուտայ սրբազանին երկու հարիւրէ աւելի հրացաններ:

Շատախից գրուած նամակները մեծ գովեստով կը խօսին կաթողիկոսի գործունէութեան վերաբերութեամբ: Բարեկամ մը, որ կը խոստովանի թէ ինքն ալ ինձ պէս թերահաւատ մ՚էր, կը հաղորդէ ինձ նորա ինչ ինչ գործերի մասին: «Վեհ. կաթողիկոսը, կը գրէ, այս տեղ կը կատարէ գործեր՝ որք գնահատման արժանի են: Նա ահ և սարսափ պատճառել է աւազակներին և աւազակապետներին, անհանգիստ է արել նշանաւոր աւազակապետ Նրուցի Մէժային և կառավարութեան գործերի մէջը անխղճաբար դեր խաղացող դերասանապետներին: Նա կը լուծէ կառավարութեան դատաստաններից տարիներով առկախ մնացած կնճռալից դատեր, որոց մէջը կան մինչև իսկ Քիւրդերի ամուսնական վէճեր: Իւր ազդեցութիւնը կառավարութեան մօտ շատ մեծ է: Այս տեղ գործուած եղեռնագործութիւնների և հարստահարութիւններ մի տեղեկագիր շինելով տեղական կառավարութեան վաւերացնել տուեց և նահանգային իշխանութեան ղրկեց: Ս. Կաթողիկոսը մեծապէս կ՚աշխատի նաև տեղական դպրոցի վերակենդանութեան և բարւոքման համար: Ի դէպ ասել որ տեղւոյս հասարակութիւնն էլ հակամէտ է դէպ ի լուսաւորութիւն. երանի թէ վանի երիտասարդութիւն և ազգային իշխանութիւն ուշադրութիւն դարձնէին գաւառակիս վրայ, որ յուսալից ապագայ մը կը խոստանայ եթէ միայն չպակսի իրենց կարող և պարտաճանաչ ուսուցիչ մը»:

Բայց Շատախից, որ այս տարի միայն զոհ էր, Աղթամարի թեմն եղող միւս գաւառներից այս տարի գանգատներ շատ լսուեցան: Ս. Կաթողիկոսն գրեթէ տարի մը առաջ իւր թեմն եղող մէն մի գաւառի մէջը ներկայացուցիչներ ունէր, որք նշանադրութեան արարողութիւնը կատարելու պաշտօն ունէին: Սակայն այս տարի այդ պաշտօնները ջնջուեցան և յայտարարուեցաւ որ նշանադրութիւնը կրնայ կատարուիլ մի միայն Ս. Կաթողիկոսի մօտ: Ուրեմն հարսանիքուներցողները պէտք է որ նշանադրութեան համար ահագին ճանապարհութիւն յանձն առնուն ձմեռնային ճամբորդութեան յատուկ մեն տեսակ վտանգներով հանդերձ անանցանելի կիրճերից անցնին, ուստից ինքը (կաթողիկոսն) չկրնալով անցնել ստիպուեր է մնալ Շատախի մէջը ամբողջ վեց ամիս: Կրնա՞ք մեկնել թէ ի՞նչ տեսակ դարձ կատակ է այս — Մի ճարտար թէև անխիղճ միջոց կողոպտելու համար: Դուք կը յիշէք որ ես մադրութիւն յայտնել էի իմ անձական գործերիս պատճառաւ ուխտաւորութիւն մը կատարել Աղթամար և այն տեղից գրել ձեզ Աղթամարի գործերի դրութեան մասին: Իմ մտադրութիւնը եւս կարող պիտի լինիմ ի գործ դնել երբ կաթողիկոսը վերադառնայ Շատախից:

* * *

Կարճկանէն կը ծանուցուի մի ծանրակշիռ դէպք: Գաւառի փոխ-գայմագամն, որոյ բնակութեան տեղին է կարճկանի Նշգիս անուն գիւղն, իւր մօտ մի երիտասարդ Հայ սպասաւոր ունէր, որի հետ գրեթէ երկու շաբաթ առաջ գիւղի շրջակայ լեռները որսորդութեան եղած ժամանակ, երբ մի աւերակ եկեղեցիի առջև կը հասնին, գայմագամն հետաքրքրութիւն կցթելով սպասաւորի հետ ներս կը մտնէ և այն տեղ սրբութեանց առաջ կը յանդգնի բռնաբարել սպասաւորի պատիւը: Այս եղեռնագործութեան դէպքը Բաղիշէն (որի կուսակալութեան ենթարկուել է կարճկան քանի մը ամիսէ ի վեր) Կ. Պոլիս ծանուցուած լինելով, նախորդ շաբթուն Պատրիարքարանէն Ս. Հայրիկին քաշուած հեռագիր մը կը հարցունէ, թէ արդեօք գաւառավարչութիւնը կարո՞ղ է վկաներով հաստատել ծանուցեալ ոճրագործութեան ստուգութիւնն եթէ ընտրութիւն բացուի: Բռնաբարուած երիտասարդն այժմ այս տեղ է և կը պնդէ որ կարող է իւր արած ամբաստանութիւնը Գայմագամի դէմ հաստատել վկաներով որք բռնաբարութիւնը կատարած ժամանակին երիտասարդի հանած աղմուկը լսելով փութացած էին բռնաբարութեան տեղին: Մաղթենք որ կատարուելիք քննութիւնը ճշմարտութիւնն երևան բերելու և ոճրագործը յօրինակ այլոց պատժելու յաջողի(*):

* * *

Անցած շաբթու Մուշի Գաւառական ժողովից և Ս. Կարապետի վանուց միաբանութիւնից Ս. Հայրիկին քաշուած հեռագիր մը Նորին Սրբազնութեան վանահայր և առաջնորդ ընտրուած լինելը ծանուցանելով 45 օր պայմանաժամ կը նշանակէ ընդունելու կամ մերժելու իրան առաջարկեալ պաշտօնը: Կը կարծուի որ Ս. Հայրիկ այս տեղ իւր դէմ սարքուած դաւերից և Էֆէնտիներից զզուած մասամբ կ՚երևի չը մերժելու առաջարկեալ պաշտօնը: Երբք կուսակցութիւններ արդէն սաստիկ վառուած այսպիսի առիթ մը կը սպասեն իրար բզկտելու համար: Կատարեալ անիշխանութիւն մը կ՚սպառնայ մեզ, պէտք է ուշք դարձնել:

* * *

Այս տարի վարդանանց տարեդարձի համար յատկապէս ազգային հանդէսներ չկատարուեցան, որպէս կը լինէին ուրիշ տարիներ, այլ միայն քանի մը տեղեր եկեղեցական հանդէսներ փոքր ինչ ազգային գոյնով բարեխառնուեցան: Իսկ Բարեկենդանի հանդէսներ ուրիշ տարիների պէս իրանց բոլոր խայտառակ գոյներով կատարուեցան: Կառավարութիւնը բարեկարգութիւնը պահպանելու համար երեք օր զօրքեր շրջեցրեց, բայց այդ բաւական չեղաւ որ քանի մը հայեր գլխար ծանր կամ թեթև կերպիւ վիրաւորելէ արգիլուէին:

* * *

Իբր սասն օր առաջ կառավարութիւն կասկածելով ձերբակալեց մի նշանաւոր չարագործ-Դայֆիւր: Նորա տունը խուզարկուելով գըտնուեցան շատ մը գողօններ: Նա մասնակից էր քաղաքիս և շրջակայ գիւղերի մէջ կատարուած գրեթէ բոլոր գողութիւններին: Թէ Հայ և թէ Թուրք հասարակութիւնները շատ ուրախ են նորա ձերբակալութեան համար, և կը յուսան որ ըստ արժանւոյն պիտի պատժուի:

(*) Այս կարճկանի դէպքը լրագրոյս խմբագրութիւնն երեք շաբաթ առաջ իմացած էր Բաղէշի Քաղաքական ժողովոյ մէկ նամակէն, բայց կը սպասէր խնդրոյն պաշտօնապէս ստուգուիլը տեսնելու: Այս մասին համառօտ տեղեկութիւն մը արդէն հաղորդած էր Մանզումէի վանայ Թղթակիցը:

ԲՆԱԽՕՍԱԿԱՆ
ՍԻՂԵՂ

ԲՆԱԶԴՄՈՒՆՔ

(Շարունակութիւն)

Ինչպէս ըսած եմք մեր նախորդ յօդուածոյ մէջ, օրէնք է որ ամենայն բոյսք և կենդանիք որ կը ծածկեն երկրիս երեսն, ի՛նչ տեսակ գործարաններէ ալ կազմուած լինին, ի՛նչ կերպ արտաքին պայմանաց, այսինքն՝ ազգեցութեանց, կլիմայից, ուտելեաց ազդեցութեան, վտանգաց և զօրութեանց, ենթակայ ալ լինին առանց բացառութեան, ծանր և աստիճանաւոր կերպիւ, սերունդ առ սերունդ ժառանգականութեան օրինօք, թէ՛ անդամազննական կազմութեամբ և թէ պաշտօնավարութեամբ յարմարաբնութեան օրէնքով կը համակերպին, այսինքն թէ՛ բուսական կամ կենդանական գործարանաց և արտաքին պայմանաց մէջ կատարեալ ներդաշնակութիւն մի կը գոյանայ անվրէպ. այնպէս որ եթէ մի օր գիպուածով իւրք նոյն արտաքին պայմանք այլակերպին, գործարանք ևս թէ՛ անդամազննական կազմութեամբ և թէ պաշտօնավարութեամբ կ՚այլակերպին, կը խանգարին: Զոր օրինակ, այրեցեալ գօտւոյ ներքև բնակող ժողովրդոց մորթերն թէ՛ անդամազննական հիւսուածքով և թէ՛ պաշտօնավարութեան եղանակաւ յարմարած են նոյն տաք կլիմային. այնպէս որ, եթէ նոյն գօտւոյ բնակիչներէն մաս մի գաղթէ դէպ ի ցուրտ երկիր մի, սառնամանիքի կլիմայից ներքև, թոքախտով սպառսպուռ կը ջնջուի. ինչպէս որ փորձն յաճախ տեսած եմք աստ ի Կ. Պոլիս. Ափրիկէի խորերէն եկող բազմաթիւ խափշիկք թոքախտէ մեռած են միջերկրական կլիմային ներքև մեծ մասամբ, որ վերջապէս բարեխառն գօտւոյ կը վերաբերի: Արդ, որովհետև այս (արտաքին պայմանաց և կենդանւոյն անդամազննական հիւսից և պաշտօնավարութեանց միջև գոյացեալ) ներդաշնակութիւնն աստիճանաւոր կերպիւ սերունդ առ սերունդ կրնայ կատարեալ հաստատութիւն գտնել ըստ օրինաց, ապա ուրեմն կարող եմք հետևցնել թէ ամեն գործարանք թէ՛ անդամազննապէս և թէ պաշտօնավարութեամբ ինչ որ կը ստանան՝ ժառանգականութեան օրինօք և հանդերձ յաւելմամբ կը հաղորդեն զայն սպագայ գործարանական սերնդոց:

Զոր օրինակ. առնումք բազմաթիւ ձիեր և տանիմք այնպիսի կլիմայի մի ներքև, ուր արօտավայրք՝ ըստ կլիմային՝ հասս կամ բարակ սառի խաւով մի ծածկըւած լինին, ձիերն առաջին անգամ զարմանօք կը տեսնեն որ, թէ և իրենց համար ուտելի խոտեր կան գետնին վրայ, բայց սառի խաւով ծածկուած են, պայման՝ որ իրենց բոլորովին անծանօթ է: Ուստի, երբ անօթութիւնն կը սաստկէ զնոսա, կը սկսին խորհիլ, մտածել, հետևցնել և վերջապէս կը հասնին թէ, առանց այն սառի խաւերն կոտրելու, անօթի սպիտի մնան յաւիտեան, և առ հարկի սեղական պայմանին՝ տրամաբանական գիտակցութեամբ, այսինքն իրենց ուղեղին մտաւորական միջնորդութեամբն, կը սկսին սառը կոտրել ոտիւք և խոտերն երևան հանելով ուտել:

Այս պարագային մէջ ուշադրութեան արժանի յայտ կարևոր կէտ մի կայ, զոր հարկ է լաւ ըմբռնել, զի յա՛յնմ կը կայանայ խնդրոյն հոգին. այսինքն՝ ձիերն, առաջին անգամ այս գործողութիւնն ընելու (սառը կոտրելու) համար, իրենց ուղեղին տրամաբանական միջնորդութեան կարօտացան, խորհելով և դուշակելով գտան սառը կոտրելու հարկն. բայց իրենց ոտքը նոյն գործողութիւնն ընելու մասին ո՛չ անդամազննական և ոչ պաշտօնավարական պատրաստութիւն կամ փորձութիւն մ՚ունէին երբէք. այլ երկար ժամանակ մի և նոյն գործողութիւնն ընելու ստիպեալ լինելով, իրենց ոտքն ալ թէ՛ անդամազննապէս և թէ պաշտօնավարութեամբ մինչև մէկ աստիճան յարմարեցան (սառը հատանելու), և բնականաբար այս նախնական փորձութիւնն զոր ստացան առ հարկի՝ ժառանգականութեան օրինօք կը հաղորդեն իրենց անմիջական սերնդոց. այս վերջինք ալ, առանց իրենց ծնողաց չափ խորհելու պէտքն ունենալու, պիտի շարունակեն նոյն գործողութիւնն ընել, որով իրենց ոտքն աւելի յարմար պիտի լինին այն գործողութեան զոր կ՚ընէին իրենց ծնօղքն: Այս երկրորդ սերունդն ալ յաւելլով իւր ստացած յարմարութիւնն ժառանգութեամբ իրեն հաղորդուածին վերայ՝ պիտի հաղորդէ զայն իւր անմիջական սերնդոյն, որով երրորդ սերունդն՝ աւելի նըւազ խորհելով՝ աւելի յարմար ոտներ պիտի ունենայ նոյն գործողութիւնը կատարելու մասին: Այսպէս սերունդ ի սերունդ, ժառանգականութեան և բնական ընտրութեան օրինաց համաձայն, ուրեմն որ կենդանւոյն ոտներն թէ՛ անդամազննական հիւսուածովք և թէ պաշտօնավարութեամբ յարմարութիւն ստանան, նոյն համեմատութեամբ ալ ուղեղին տրամաբանական միջնորդութեան կարևորութիւնն կը պակսի: Ահաւասիկ այս եղանակաւ, բազմաթիւ սերունդներէ յետոյ, կուգայ միջոց մի յորում այլ ևս նորածին և անփորձ ձիոց ոտքերն բոլորովին մեքենաբար, առանց իրեք գիտակցութեան և ամենևին անկախ ուղեղին տրամաբանական միջնորդութենէն, կը կոտրեն սառի խաւերն՝ իբրև մի երկրորդ բնութիւն, իբրև մի գործարանական պաշտօն. այնպէս որ, եթէ այս ձիերն առնումք տանիմք այնպիսի կլիմայի մի ներքև ուր դալարիք սառով ծածկուած չլինին, անհնար է որ իրենց ոտից ներքև գտնուած խոտերն ուտեն առանց զանոնք հատանելու: Ահա այս է բնազդման գործէն:

Այս կը հաստատէ թէ ամեն կարգի բնազդմունք, շատ պարզ լինին կամ խիստ բարձր, ի սկզբան ուղեղին տրամաբանական գործունէութեան միջնորդութեամբն ծագում առած են, և՝ ի շնորհս անընդհատ կրկնութեան՝ գործարանական հաստատուն կարողութեան վերածուած, որով այս ինչ կամ այն ինչ գործարանն այլ ևս որոշեալ պարագային մէջ մեքենաբար կը գործէ, կը շարժի և այլն. վերջապէս բնազդումն ուրիշ բան չէ բայց միայն սերունդ առ սերունդ ժառանգականութեամբ հաստատուած, զարգացած և հաստատուած գործարանական սովորութեան մի գումարն: Բնազդմունք, գոյութիւն առնլու և հաստատուելու համար, բազմադարեան ժամանակաց կարօտ են. և ո՛ գիտէ քանի՛ քանի դարուց արդիւնք են այն բնազդմունք՝ որ այսօր կը տեսնուին ամեն կարգի կենդանեաց վերայ:

Ստոյգ է թէ բնազդմունք, անգամ մը որ գոյութիւն առնուն, դժուարաւ կրնան անբեւեկ լինին, որովհետև գործարանաց մեքենական մի երկրորդ բնութիւն կը դառնան: Զոր օրինակ, մարդս, երբ ուզէ արհամարհել զոք, իւր շնհակաւոյն ցոյց կուտայ, առանց նշանակութիւնը գիտնալու. իսկ երբ սաստիկ բարկանայ, բոլոր ակռաները կը ցուցնէ դարձեալ այնպէս մեքենաբար. այլ երբ բարկութեան չափն անցնի, յայնժամ այս օրուան չազգակերպ (պտղութեամբ) նըման կը սկսի մռնչել: Այս ամենայն բնազդմամբ կը լինի մարդուս վերայ, ինչու. — որովհետև մարդս որչափ ալ այսօր յառաջադիմած և քաղաքակրթուած լինի, ունի սակայն իւր բարուց մէջ նախապատմական կենաց գազանային բնազդմանց մի մասն, մանաւանդ վայրենի ժողովուրդք: Ի՛նչ է պատճառն. — եթէ ոչ նախապատմական հաւաքեալ սովորութեանց ժառանգական բնազդումն՝ զլխաւորս ըսպաննելու և ընկերին իրաւունքն կապտելու համար:

Բնաւորեցած կատաներ, իրենց վայրենի նմանեաց պէս, իրենց տեղութիւնն ծածկելու կամ թ... գելու համար գործարանական ... չունին կ՚ընեն, զոր օրինակ, ... նկկի մէջ իսկ ուր ոչ հող կայ, ... աւազ և ոչ փոշի: Որչափ դժ... րին է էն անցունել փոքրիկ առ... կէ մ՚իսկ. ինչու. — որովհետև ... ի բնէ անապատական կենդան... որ ջուրէ անցնելու սովորութիւն... ստացած բնազդմամբ:

Բնազդմունք ամեն կարգի կե... դանեաց համար ալ թէև գործ... րանական մի՛ երկրորդ բնութիւ... ցած են, թէ և ժառանգական ... անխախտ, բայց այսու հանդերձ ... փոփոխելի չեն. և այն պատճառ... որոց ազդեցութեան ներքև փո... խութիւն կը կրեն բնազդմունք ... կենդանեաց ընտանենալն, երկ... ուր կը բնակին կենդանիք, կլի... ընդ որով կ՚ապրին, զիրենք ... պատող թշնամիք, վտանգք ... լոյծ հանդերձ, որք կ՚այլակեր... բնազդումներն, և այս այլա... պութիւնն ալ դարձեալ ժառանգ... կան կը լինի: Եթէ բնազդմունք ... փոփոխութիւն կը կրեն ըստ ... բաղդայից, չլինէին ժառանգակ... մարդս կարող չպիտի լինէր ... դանիներն ընտելացնել՝ նոցա ... ռայութենէն օգուտ քաղելու ... մար: Այսօր կը տեսնեմք որ ... չին, երբ լուծը տեսնէ, մեքե... բար, այսինքն թէ բնազդմամբ ... կարկառէ իւր պարանոցն. գոմ... այս բնազդումը նախ բռնի ... տամուած, ապա սովորութիւն ... ցած և սերունդ ի սերունդ ժառա... գականութեամբ երկրորդ բնութ... դարձած է:

Ի մի բան, ամեն կարգի ... և բարձր բնազդմունք առ հա... բակ պլատոյից, արտաքին ազ... ցութեանց, կլիմայից, սննդոց ... նական ընտրութեան և ժառանգ... կանութեան արդիւնք են. ... այս ազդեցութեանց ներքև ... դանիք անդամազննապէս (կերպ... րանօք) կայլակերպին, կըր... փոխուին և այլ և այլ բնազդ... տէր կը լինին. և որովհետև ... ամեն արտաքին պայմանք մի և ... չեն երկրիս մէն մի մասին մէջ ... զի բոլորովին տարբեր են, ... պատճառաւ համազգի կենդ... աշխարհիս զանազան մասանց մէ... այլ և այլ արտաքին կերպարան... ձևեր, գոյներ, զէնք և բնազդ... ներ ունեցած են: Եթէ, զոր... նակ, այս ինչ տեսակ կենդ... առնումք տանիմք բոլորովին ... բեր կլիմայի մի ներքև և են... կեմք զայն բոլորովին տարբեր ... մանց, տարբեր ազդեցութեան ... պլատոյից, կենդանւոյն կերպարան... ու ձևն, գոյնն և բնաւորութ... կը փոփոխուին սերնդաբար. ... պայմանք, նոր պլատոյք, նոր ... րեք, նորանոր գործարանք, ... տօնավարութիւնք, սովորութ... բարք և բնազդմունք կը ստեղ... ի նմա: Եւ ահա այս պատճառ... որ մէն մի կլիմայ ունի իրեն ... տուկ տեսակն համազգի կենդ... եաց (որք միևնոյն կլիմայի ներ... նոյն և նման պիտի լինէին), ... բեր կերպարանօք, գունով, ... մուլթեամբ, զինուք և այլն:

Վերջապէս հարկ է լաւ ըմբռ... թէ այսօրուան օրս երկրագն... վերայ ապրող ամեն ազգի կեն... նիք, ի ծովու և ի ցամաքի, ... նաև ամեն կարգի բուսեղէնք, ... կրելով իրենց միականցիկ վիճակ... անթիւ դարերու միջոցի մէջ, ... և աստիճանաւոր կերպիւ, սեր... առ սերունդ, ժառանգակա... թեան և բնական ընտրութեան ... նութեամբ անհամար փոփոխ... թիւններ կրելով, հասած են ... վիճակին. և բնական է որ ա... մեն փոփոխութիւնք զոր կր... կատարեալ ներդաշնակութեա... ցած են այն ամեն արտաքին ... մանաց և պլատոյից ազդեցութեա... որոց ենթարկուած են հետզհ... և ճղդիւ այս պատճառաւ է, ... ՚րամէ տարբեր կազմութեանց ... ւերու, գոյներու, զինուց, բն... րութեանց, գործարանաց, բնա... մանց և այլն տէր եղած են ... և ո՛ գիտէ այսուհետև ալ, ... պայմանաց միացեալ ազդե... թեանց ներքև, ո՛րպիսի կազմ... թիւններ և բնազդմունք պի... ստանան տակաւ:

(Մնացեալը յաջորդ թ...)

Տ. ՃԷԼԱԼԵ...

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԿԱԹՈԼԻԿ ՀԱՅՈՑ ՄԷԿ ԽՆԴԻՐԸ

. . . Խմբագիր .

Ցեղիս Հռովմէական Հայոց Ս. Առաջնորդի և ժողովրդեան մէջ Գրիգորեան Տօմարի գործադրութեան առթիւ ծագած գժտութիւնըն, և այս մասին Պօլսոյ կեդրոնական վարչութեան հետ տեղի ունեցած թղթակցութիւններու պատճէնները կը ղրկեմ Ձեր Մեծապատւութեան լի յուսով թէ պիտի բարեհաճիք հրատարակել զայնս ձեր ազգօգուտ Մասիսի մէջ՝ ի սէր ազգի և ի պաշտպանութիւն մեր արդար դատի, որ նպատակ ունի ազգութիւնը չզոհել կրօնի, այլ պաշտպանել զայն անվնաս ամեն պարագայի մէջ ։

Գահիրէ   Անձնուէր ձեզ
8/20 մարտ 1883   Ց. Զըռըլեան

Պատճէն Թղթոյ ի Պատրիարքարան ուղղած Բողոքագրոյ .

Գերերջանիկ Տէր

Այն օրէ ի վեր որ Ձեր Բարձր Սրբազնութիւնը ամենայն արժանաւորութեամբ բազմեցաւ յԱթոռ կաթողիկոսութեան Տանն Կիլիկիոյ՝ նոյն և Պատրիարքութեան Տաճկաստանի Հռովմէական ընդհանուր Հայոց, այո՛, այն օրէ ի վեր ամէն կրօնական յուզմունք, ամէն կռուինակցութիւնք և առ միմեանս ատելութիւնք վերցան Ազգիս մէջէ, և որոց փոխանակեցին սէր, միութիւն և ազգասիրութիւն ։

Անուրանալի ճշմարտութիւն մ՚ է այս .

Եւ որովհետեւ շնորհիւ Ձեր ազգիս մէջ տիրած արդի խաղաղութիւնը վրդովելու նախապատրաստութիւններ կըլլան անդս, որոց հետեւանքը հարկաւ ազգային սիրոյ եւ միութեան վնասանդ կսպառնայ, բնականաբար և Ձեր սրտին ցաւ եւ կսկիծ, վասն որոյ, մեք ստորագրեալքս, ըստ խնդրոյ հայ գաղթականութեան Եգիպտոսի, կը փութամք ներկայել զայնս խորին յարգանօք առ Ս. Հայրութիւն Ձեր, լի յուսով թէ պիտի բարեհաճի տնօրինել զարժանն ։

Գերերջանիկ Տէր, Հայաստանեայց Հռովմէական Ս. Եկեղեցին, ինչպէս կեդրոնիդ՝ նոյն և ամէն Առաջնորդական վիճակներու մէջ ըստ հին Տօմարի կը նուիրագործէ մէն մի տօնախմբութիւն. ի մեծ զարմանս սակայն տեսանք այս տարի Ս. Ծննդեան առթիւ նորա փոփոխութիւնը Եգիպտոսի մէջ, և որոյ համար ոչ սակաւ յուզմունք և խռովութիւնք տեղի ունեցան ։

Ճշմարիտ հաւատացեալներէ շատերը՝ յանակնկալս տեղի ունեցած այսն ազգավնաս փոփոխութենէ վշտացեալ, զրկուեցան նաեւ հոգեւոր մխիթարութենէ, և ոմանք Լատինաց եկեղեցին երթալ նախապատիւ դասեցին, իբր թէ Հայք չունենային Եգիպտոսի մէջ մի մասնաւոր եկեղեցի, Հոգեւոր Հովիւ եւն եւն, որոց համար թէպէտ բաւական մեծ գումար մը կը զոհէ Ազգը տարուէ տարի, մի միայն ի պաշտօնութիւն Հռովմէական Հայոցս Սուրբ Եկեղեցւոյ ։

Արդ, այսպիսի յուզմանց և խռովութեանց առաջքն առնելու յուսով, տեղւոյս ազգայինք մասնաժողով մի կազմեցին, որոյ անդամքս ի սէր ազգի փութացինք դիմել յԱռաջնորդարան եւ բացատրութիւն պահանջել Տօմարի փոփոխութեան մասին ։

Մեզ եղած պաղ ընդունելութեան համար կը լռենք թէպէտ, բայց մեր օրինաւոր հարցմանց տրուած ապօրինի պատասխաններուն դէմ կը բողոքեմք արդարութիւն պահանջելով Ձեր Ս. Հայրութենէ ։

Հարցուցինք նախ՝ թէ Տօմարի փոփոխութեան մասին Գերերջանիկ Կաթողիկոսի մի կոնդակն ունի՞ տեղւոյս Հոգեւոր Հովիւը ։

«Ո՛չ, այլ Նորին Սրբազնութեան կամքն ի մասին Եգիպտոսի այս է» պատասխանեց մեր Սրբազան Առաջնորդը ։

Հարցուցինք նաեւ, թէ Պօլսոյ մէջ, ըսել կուզենք կեդրոնիդ մէջ, ըստ լատինական Տօմարի՞ կը կատարուին կրօնական Տօնախմբութիւնք ։

Այս մասին մի որոշ պատասխան ընդունիլ չեղաւ մեզ կարելի ։

Հարցուցինք ի վերջոյ, թէ Նորին Հայրութիւնը կը բարեհաճի՞ գադրեցնել առ այժմ Նոր Տօմարի գործադրութիւնը եւ Գերերջանիկ Կաթողիկոսիդ տալիք հրահանգաց սպասել ։

Ու՛չ[illegible] պատասխանը ընկալանք ամենայն անտարբերութեամբ ։

Ձեմք տարակուսիր թէ կրօնական սոյն յեղափոխութիւնը, ինչպէս տեղւոյս ճշմարիտ հաւատացելոց, նոյն եւ Ձեր Սրբազան Հայրութեան եւ ամէն Հռովմէական ազգասէր հայերու մեծ ցաւ պիտի պատճառէ ։

Զգիտեմք, թէ ո՛ր նպատակաւ տեղւոյս Ս. Առաջնորդը ամէն ճիգ կը թափէ ժամանակէ առաջ իրաւունք ունենալ այն մասին, որ մի աններելի յանցանք է՝ թէ՛ առ Ազգն, թէ՛ առ Սրբազնութիւնդ եւ թէ՛ առ կեդրոնական Ժողովդ. քանզի, եթէ չեմք սխալիր, Նոր Տօմարի գործադրութեան համար ազգովին որոշում մի դեռ չէ տրուած ։

Ստորագրեալքս, ըստ որոշման ազգիս, դիմելով առ Սրբազնութիւն Ձեր, լի եմք յուսով թէ պիտի տնօրինէք զարժանն, որով միայն կարելի է ապագայ գժտութեանց եւ խռովութեանց առաջքն առնուլ ։

Բայց յայտնենք, Սրբազան Հայր, երբ նախկին կաթողիկոս Գերերջանիկ Հասունեան հոս էր, ազգային գործոց մատակարարութեան հսկելու համար մի ազգային ժողով հաստատեց եւ որոյ անդամք մէն մի տարի կը նորոգուէին. երկար ժամանակէ ի վեր է սակայն որ սոյն ժողովոյ կազմութիւնը ոչ եւս տեսնել կունենայ եւ որոյ մենավաճառութիւնը իւրացուցած է տեղւոյս Հոգեւոր Հովիւը. չեմք տարակուսիր որ սոյն ամենակարեւոր կէտն եւս կը բարեհաճի ուշադրութեան առնուլ Ձեր Սրբազան Հայրութիւնն, եւ այս մասին եւս պարտ ու պատշաճ հրահանգները տալ առ որ անկ է ի բարեկարգութիւն մատակարարութեան ազգային գործոց ։

Մնամք միշտ խորին յարգանօք ամենախոնարհ եւ ամենահնազանդ հոգեւոր որդիք Ձեր

Անդամք Մասնաժողովոյ

Ց. Զըռըլեան, Զ. Կարժիքեան, Ս. Պօղոսեան, Վ. Փօփօլեան, Ծ. Սէքքեան.

Գահիրէ, 28 դեկտ. 1883

Յ. Գ. Կը խնդրուի Գերերջանիկ Հայրութենէ Ձերմէ, որ եթէ արժան դատի պատասխանել Մասնաժողովոյս Բողոքագրոյն, բարեհաճի ուղղել զայն առ Ատենապետ մեր Վսեմափայլ Եուսուֆ պէյ Զրաքեան ։

Զ. Կարժիքեան, Ս. Պօղոսեան, Վ. Փօփօլեան, Ծ. Սէքքեան .

Մի երկար ժամանակ սպասելէ ետքը, ի վերջոյ տեղւոյս Առաջնորդարանի միջոցաւ մի նամակ ընկալանք իբր պատասխան մեր գրածին, որոյ պատճէնը կարդացողները պիտի դատեն անշուշտ նորա բովանդակութենէն՝ ինչ նպատակի ծառայելը .

ՊԱՏՃԷՆ

Մեծապատիւ Տեարք .

Հաճութեամբ սրտի կարդացինք ձեր դեկտեմբեր 28 թուականով ուղղած խնդրագիրը ։

Ստուգութեան իրազեկ ըլլալու փափաքնիդ մեզի գովելի ըլլալով, կը փութամք եկեղեցական Տումարի փոփոխութեան վրայօք կարեւոր եղած տեղեկութիւնները ձեզի իմացնելու ։

Նոր Տումարս Գրիգորեան՝ սահմանելոյդ և ուղիղ Տումար ըլլալով ամէն քաղաքակիրթ երկիրներ ընդունած ըլլալուն պէս, մեր Կիլիկիոյ Պատրիարքութեան թեմերէն ևս շատերը արդէն զայն ընդունած են, և միւսներն ևս ընդ այն հետամուտ են ։

Այս այսպէս ըլլալով, երբոր անցեալ տարի մարտ 10 թուականով Գահիրէի Հայ կաթողիկէ հասարակութիւնը բազմաթիւ ստորագրութեամբ յայտնեցին իրենց Գեր. Առաջնորդին թէ հաճ ու հաւան էին նոյն Գրիգորեան տումարին հետեւելու, առանձին կոնդակով իրենց բաղձանաց գործադրութիւնը թոյլ տուինք. վերոյիշեալ ստորագրութեանց մէջ ձեզմէ մէկուն ձեռագիր ստորագրութիւնն ալ կը գտնուէր ։

Գահիրէ քաղաքակրթեալ երկրի մը մայրաքաղաքն ըլլալով վայել էր որ ժամ առաջ այսպիսի թուաբերութեան յայտնի սխալմունք մը մեր հասարակութեան մէջն ալ ուղղուէր, ուստի վստահ ենք որ դուք եւս ձեր որդիական անկեղծութեամբը կը ջանաք անհատից միտքը լուսաւորելով, լիովին խաղաղութեան յարատեւութիւնն ապահովելու ։

Իսկ ազգային տեղական ժողովոյ մը վերակազմութեան նկատմամբ կը փութամք ծանուցանելու եթէ, թէ՛ կեդրոնական և թէ՛ գաւառական վարչութեանց վերաբերեալ կանոնադրութիւնն հոս ազգային Ցանձնաժողովոյ մի մէջ մեր գահերէցութեամբ կը նայուի կոր, կը յուսանք որ ի մօտոյ կը վերջանայ և այսպէս հիմնական կանոնադրութեան բոլոր այս խնդիրները կարգի կը դրուին, նոյն ատեն տեղւոյդ հասարակութեանը եւս կարեւոր եղածները կ'իմացնենք ։

Այս առթիւ Հայրական օրհնութեամբ օրհնելով զձեզ կը յանձնեմք Յիսուսի Տեառն մերոյ երկնային շնորհացը ։

Ի Կաթողիկոսարանէս որ ի Բերա Կ. Պօլսի ի 14 փետրվարի 1883

Աղօթարար ձեր

ՍՏԵՓ. ՊԵՏՐՈՍ Զ. ԱԶԱՐԵԱՆ
Կաթողիկոս-Պատրիարք Կիլիկիոյ

Մասնաժողովս վերոգրեալը մեծաւ զարմացմամբ կարդալէ ետքը, այսու թուականաւ յետագայ պատասխանը գրել որոշեց և որոյ պատճէնը հրատարակութեան կուտայ նոյնպէս պատուական Մասիսիդ մէջ, յուսով լի թէ հասարակաց ատեանը իւր արդար վճիռը պիտի տայ, և կեդրոնական վարչութիւնը պիտի բարեհաճի մի օրինաւոր պատասխանով վերջ տալ այս փափուկ խնդրոյն և չստիպել զմեզ, մեր ազգային իրաւանց գործադրութիւնը մեր ձեռօք ի գլուխ հանել յանպատուութիւն կեդրոնական վարչութեան .

ՊԱՏՃԷՆ

Գերերջանիկ Տէր .

Ձեր Գեր. Հայրութեան 1883 փետր. 14 թուագրեալն ընդունելու պատիւն ունեցանք իբր պատասխան մեր 1882 դեկտ. 28 գրած խնդրագրոյ, որոյ համար մեր որդիական շնորհակալիքը կը յայտնեմք խորին յարգանօք ։

Տեղւոյս Հռովմէական Հայք վերոյիշեալ խնդրագրով կ'աղաչէին զԳեր. Հայրութիւն ձեր որ պատասխանել բարեհաճի թէ կեդր. Վարչութիւնդ Նոր Տօմարի գործադրութիւնը որոշա՞ծ է ազգովին ։

Մեր այս հարցումը թէպէտ անպատասխանի կը մնայ, Գրիգորեան Նոր Տօմարի ամենաճիշդ եւ ուղիղ ըլլալուն քարոզութիւնը սակայն կը կարդամք Ձեր Գեր. Հայրութեան առ մեզ գրածին մէջ ։

Գերերջանիկ Տէր, մեք Գրիգորեան Տօմարին ճշդութեան վերաբերեալ մի հարցում չենք ըրած, եւ ոչ իսկ ընելու պէտքն զգացող միամիտներէն ենք. ուստի ի՞նչ հարկ քարոզել մեզ թէ «Ամեն քաղաքակրթեալ երկիրներ ընդունած են զայն. եւ Գահիրէ եւս քաղաքակրթեալ երկրի մը մայրաքաղաքը ըլլալով՝ վայել էր որ ժամ առաջ այսպիսի թուաբերութեան յայտնի սխալմունքը մեր հասարակութեան մէջն ուղղուէր» ։

Բայց հասարակութիւն բառը ընդհանրութիւն կը նշանակէ, եւ ընդհանրութիւնը ներկայացնողը կեդրոնական վարչութիւնն է, որում կը նախագահէ Ձեր Գեր. Հայրութիւնը. վասն որոյ կը կրկնեմք մեր հարցումը. միթէ կեդրոնական վարչութիւնը Նոր Տօմարի գործադրութիւնն որոշա՞ծ է ազգովին, իբր քաղաքակրթեալ ժողովուրդ, եթէ չէ ընդունած, ինչպէս կը համատեն մեզ, ի՞նչ հարկ կար ուրեմն որ Տեղւոյս Ս. Առաջնորդը, «Պօլսոյ կեդրոնական վարչութիւնը Գրիգորեան Տօմարի գործադրութիւնը ընդունած է» ըսելով հասարակութիւնը խաբէր, եւ հանրագրութիւն մի ստորագրել տալով Ձեր Գեր. Հայրութեան ղրկէր ։

Բայց Պօլսոյ հասարակութեան քաղաքակրթեալ չըլլալը, ըսել կուզենք Նոր Տօմարի գործադրութիւնն ընդունած չըլլալը, իմացած է հանրագիրն ստորագրող հասարակութիւնն եւ բողոքելով յետս կոչած իւր ստորագրութիւնն, ի բաց առեալ մի քանի Հայութեան անունը միայն կրող եւ օտարազգի ազգականներէ շրջապատեալ կրօնամոլներ. վասն որոյ եւ մասնաժողովս բողոքելէ չի պիտի դադրի մինչեւ որ, ազգութեան, ըսել կուզենք Հայութեան, վերաբերեալ սոյն փափուկ խնդիրը կրօնական նախատակութենէ ազատի ։

Բայց յայտնենք, Գեր. Հայր, մասնաժողովոյս անդամքս, ըստ խնդրոյ տեղւոյս հասարակութեան, աղաչած էինք որ նախկին կաթողիկոս եւ Պատրիարք Գեր. Հասունեան Հօր որոշման համեմատ՝ հասարակութենէն ընտրեալ մի վստահելի ժողովոյ յանձնուի ազգային գործոց մատակարարութիւնը. այս մասին եւս Ձեր Գեր. Հայրութիւնը կը պատասխանէ թէ «Ձեր գահերէցութեամբ ազգային յանձնաժողովոյ մի մէջ, կեդրոնական եւ գաւառական վարչութեանց վերաբերեալ կանոնադրութիւն մի կը պատրաստուի, եւ կը յուսաք որ ի մօտոյ կը վերջանայ, եւ նոյն ատեն տեղւոյս հասարակութեան եւս կարեւոր եղածները կ'իմացնէք ։

Մեր շնորհակալութիւնը կը յայտնեմք յանձնաժողովոյ Մեծ. անդամոց եւ նորա Սրբազան Գահերէցին, որք կ'աշխատին մի հիմնական կանոնադրութիւն պատրաստել ազգային գործոց օրինօք հսկելու համար. բայց որովհետեւ Եգիպտոսի հասարակութիւնը ականատես եղած է Առաջնորդներու միապետական իշխանութեան յանձնուած ազգային գործոց մատակարարութենէ տեղի ունեցած մեծագումար վնասուց՝ զոր Ձեր Գեր. Հայրութիւնն իսկ՝ լաւ գիտէ, վասն որոյ կ'աղաչէ զՍրբազնութիւն Ձեր որ առանց ժամանակ անցունելու եւ միտքերն առաւել եւս յուզելու՝ բարեհաճի ժամ առաջ պարտ ու պատշաճ հրահանգները տալ տեղւոյս Ս. Առաջնորդին, որ գոնէ Ձեր հրամանաւ կազմուած ըլլայ տեղւոյս ազգային ժողովը ։

Յուսամք որ Ձեր Գեր. Հայրութիւնը՝ ի նկատ առնելով մեր գրածին բովանդակութիւնը, կը փութայ տնօրինել զարժանն եւ վերջ տալ ազգային արդի գժտութեանց ։

Մնամք միշտ ամենախոնարհ եւ ամենահնազանդ հոգեւոր որդիք Ձեր

Ց. Զըռըլեան, Զ. Կարժիքեան, Ս. Պօղոսեան, Վ. Փօփօլեան, Ծ. Սէքքեան.

Գահիրէ, 12 մարտ 1883

ՑՈՒՑԱԿ Ա.

Հանգանակութիւնք ինպաստ պարտուց բարձման Ս. Երուսաղիմայ

Արդիւնք ընդհ. հանգանակութեան ի Կ. Պօլիս

(Պատ. Թաղ. Խորհրդոյ ձեռամբ)

Գում գարուի Մայր եկեղեցիէն	4177.50
Կէտիկ փաշայէն	550
Եենի գաբուէն	1620
Բերայէն	4500
Քաղկեդոնէն	3227.50
Պէշիքթաշէն	1420.50
Իսկիւտար Ընիմահալլէէն	1873
„ Սելամսըզէն	2582
Գուզկունճուգէն	375
Խասգիւղէն	2121
Ֆէրիգիւղէն	316.25
Գասըմ բաշայէն	326
Գանտիլլիէն	257.50
Պալաթէն	597
Գուրուչէշմէէն	340
Մաքրի գիւղէն	707
Պօյաճի գիւղէն	294.50
Պէօյիւքտէրէէն	2881.50
Գընալը կղզիէն	395
Այ-Եօրկիէն	129

Ի գաւառաց

(Գեր. Առաջնորդաց եւ Պատ. Հոգաբարձութեան ձեռամբ)

Պալըքէսէր-Պանտրմայէն	3500
Զմիւռնիայէն	7440
Պուքրէշթէն	2327.25
Բիթլիսէն	529.75
Կամախէն	2000
	44487.25

Ի դիմաց Ս. Երուսաղիմայ պարտուց բարձման Ցանձնաժողովոյ

Գանձապետ   Ատենապետ
Տ. Բ[illegible]ան   Յովհ. Կ[illegible]եան

Կը լսենք թէ պարտուց ի թեթեւացիւ մինչեւ ցարդ Ցանձնաժողովն 2,150 ոսկի ղրկած է յԵրուսաղէմ, 3 տարւոյ միջոցին .

ԱՅՎԱԶԵԱՆ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԵԱՆ ԶՈՀԵՐԸ

Այվազեան առաքելութեան զոհերն ողջամբ Կ. Պոլիս վերադարձնող Պ. Գրիգոր հետեւեալ աղերսագիրը մատուցած է Ս. Պատրիարք Հօր ։ Ցաւալի է որ աղայոց ծնողքները չեն մտածած թէ, եթէ այս մարդուն անձնուիրութիւնը չլինէր, Այվազեան Պ. Աբրահամի կրթական չահատակութիւնն առաւել աղետալի հետեւանք կրնար ունենալ իրենց որդւոց նկատմամբ ։ Կը յուսանք որ այս թերութիւն պիտի դարմանուի, և Պ. Գրիգորի համեստ խնդրուածքը պիտի գոհացուի ի սէր արդարութեան եւ մարդասիրութեան։

Բարձրաշնորհ Սրբազան Պատրիարք Հայր,

Ստորագրեալս, որ դժբաղդաբար Այվազեան Աբրահամի խաբէութեանց զոհ երթալով տղոց ծառայութիւն ընելով յԷջմիածին գացի, և մնացած տղայքն չկրնալով երեսի վրայ թողուլ այն սարսափելի ձմրան մէջ անհնարին նեղութիւնով առի հոս բերի, և ծնողք ողջամբ ընդունեցին զաւակնին, սակայն ամիսներ աշխատելէ ետեւ ոչ միայն Այվազեան բնաւին վարձք չտուաւ, այլ և ծնողք գոնէ չուզեցին փոխարինութիւն մի ընել ինձ նման զաւկի տէր, կարօտ և զաւակնուն անձնուէր պաշտպանի մը, որ եթէ Այվազեանի խաբուած տարի, սակայն բերելու բնաւին պարտաւոր

ԹԵՐԹՕՆ ՄԱՍԻՍԻ

(2)

ԱԼՊԵՐ ՏԵԼՊԻ

—o—

ՄԱՐՔԻԶՈՒՀԻՆ

— Մեծ լո՜ւր մը, պատասխանեց Տիկին Վէրնիէ զարմացմամբ և հետաքրքրութեամբ ։

— Կ'ուզէի որ Տիանի մօտաւոր ամուսնութիւնը ծանուցանէի ձեզ ։

— Իրա՜ւ . այս սիրուն աղջիկը կ'ամուսնանա՞յ . ո՞ւր հետ ։„

— Տիկին Մորէր կարմրեցաւ, կարծես թէ կը վարանէր սպասուած անունն արտասանելու ։ Հոն գտնուող արք և կանայք ուրն համաձայնութեամբ մը մունջ կը կենային ։ Ամուսնութիւն մը, զոր մարդ չէր իմացած . ի՜նչ բարեբաղդութիւն .

Տիան՝ Թանտրէ մարքիզին հետ կ'ամուսնանայ, ըսաւ Տիկին Մորէր թեթեւապէս այլայլեալ ձայնիւ ։

Խոր լռութիւն յաջորդեց այս խօսքերուն ։ Դիւրաւ կը տեսնուէր որ ներկայ գտնուողներէն ոչ մին չէր կրնար զարմանքէն ուշաբերիլ ։ Տիկին Վէրնիէի համարձակութիւնն և ընկերական վարժութիւնը պէտք եղաւ Տիկին Մորէրի խնդակցութիւն յայտնելու համար ։ Պատուասիրական անվերջանալի խօսքերու լաբիւրինթոսի մը մէջ մնաց՝ առանց գիտնալու թէ ինչպէս պիտի դուրս ելնէր . վերջապէս, խօսքին թելը մերթ կորսնցնելէ և մերթ գտնելէ յետոյ սա հասարակ խօսքով կնքեց .

— Օ՜հ, այս սիրուն օրիորդին կ'ըղձամ ամեն երջանկութիւն որում արժանի է ։„

Միայն Տիկին Քէրսէն լուռ կը կենար . Մարքիզին անունը լսելուն պէս երեսին գոյնը նետեց . յետոյ Տիանի նայեցաւ ա՛յնչափ տխուր դէմքով մը, որ աղջիկը զարմացաւ ։ Բայց ժամանակ չունեցաւ պատճառն հարցնելու իւր բարեկամուհւոյն . վասն զի մայրն ատք ելնելով անոր ալ աչք ըրաւ որ ելնէ ։

Ինչպէս Տիկին Թրապօֆ, նոյնպէս և Տիկին և Օրիորդ Մորէր դուրս ելնելուն պէս՝ աղմկալից խօսակցութիւն մ'սկսաւ ։ Բայց այս անգամ առաւել կարգ և պատշաճութիւն կար հարց պատասխաններուն մէջ, նախ՝ Աննա-Մարիի պատճառաւ, որ Տիանի մտերիմն էր, երկրորդ՝ որովհետեւ յոյժ ուշագրաւ իրականութեան մ'առջեւ կը գտնուէին, վերջապէս Մորիս Ժանտրօն համառօտեց ընդհանուր կարծիքն ըսելով .

— Ես գիտեմ որ այս դէպքերը բաւական շատցած են, բայց դարձեալ զարմանք կը պատճառէ ինձ երբոր տեսնեմ որ աղջիկ մ'իւր մօրը տարփաւորին հետ կ'ամուսնանայ ։

— Ի՛նչ, Մորի՛ս, դուք միմիայն կը զարմանա՞ք, ես կը զայրանա՛մ ։

— Պ. Ժանտրօն և դուք, սիրելի՛ տիկին, քիչ մը հեռի կ'երթաք թերեւս, ըսաւ Աննա Մարի վեհերոտ ձայնիւ . վասն զի վերջապէս ապացոյց մը չկայ թէ մարքիզը տիկին Մորէրի տարփաւորն է ։

Ամենքն ալ խնդալ սկսան, իբր թէ տասնեւհինգ տարիէ ի վեր այդ կապակցութիւն հանրածանօթ չէր ։ Եւ որ աւելին է, արդի բարուց սրտաշարժ դիւրութեան շնորհիւ այդ կապակցութիւն ընդունուած և գրեթէ իբր օրինաւոր ճանչուած էր ։ Բայց մարքիզն և Քաթէրին Մորէր ինքզինքնին չէին իսկ ծածկեր ։ Միշտ ի միասին կը տեսնուէին Պուլոնի ծառաստանին, թատրոնի և նուագահանդէսի մէջ, այնպէս որ հանճարեղ մարդ մը կ'ըսէր օր մը .

— Եթէ երբէք Մարքիզը բաժնուի Տիկին Մորէրէն, դայթակղութիւն մը կը լինի ։

Փարիզ ունի այդ ներողամտութիւններն . ակամայ կը յարգէ ապօրէն սէրերը, զորս օրինաց անտեղութիւնը ծաղիկներու պէս կը բուսցնէ ամուսնութեան քով ։ Մէկուն հոտերէն մխիթարուելու համար յաճախ միւսին անուշահոտութիւնը պէտք է ։ Ընդհակառակն, բոլորովին անգութ է երբոր այդ կապակցութիւնք կը խզին մէկուն յօգնելովը կամ միւսին յագենալովը ։ Իւր անտրամախոհութեան մէջ տրամաբան, գոնէ կ'ուզէ որ հաւատարիմ մնան իրենց անհաւատարմութեան ։

Եւ ահա տես այժմ, որ մարքիզը տասնեւհինգ տարի մօրը տարփաւորը լինելէ յետոյ, անոր աղջկան ամուսին կը լինէր ։ Ստուգիւ, ինչպէս կ'ըսէր Մորիս, այս դէպքը նոր բան չէր ։ Երբեմն այնպիսի տարօրինակ ամուսնութիւնք կը տեսնուին որ մարդ չկրնար հասկնալ, վասն զի ոչ ոք կրնայ մեկնել ։ Բայց վերջապէս այդ ամուսնութեան ծանուցումն ամենուն գայթակղութիւն և ցասում պիտի պատճառէ, և մինչեւ իսկ անտարբերները զայրոյթ պիտի կեղծեն ։

Արդ, ազդեցութիւնը չկորսնցնելուն անկրկայ լինելու համար, Տիկին Վէրնիէ փութաց ծանուցանել զայն բոլոր իւր տանն եկողներուն ։ Եւ շատ մարդիկ եկան, վասն զի իւր շաբաթ օրերն յոյժ ցանկալի եղած էին ։ Վասն զի հոն լաւ կը խօսակցէին, առանց ծեքծեքման, այլ միայն մանաւոր վայելչութեամբ ։ Այցելուք գիտէին որ ամեն անգամ հրապուրիչ լուր մը պիտի քաղէին ։ Վերջապէս հաճոյք կ'զգացուէր այս մեծ, քիչ մը մութ և խաւարեւոյթ, բայց վերջին աստիճան վայելչազարդ և կատարեալ փարիզական դահլճին մէջ ։

Ծաղկենկար սեւ սաթենէ ծանր վարագոյրներ, հաստ և կակուղ գորգեր՝ որք քայլերուն դոփիւնը կը խեղդէին, ինչպէս խաչոր և միաձոյլ պատուհաններն ալ փողոցին ձայներն, աղաղակներն ու չռինդները կը մարէին ։ Քանի մը գեղարուեստական նիւթեր, ոչ բազմաթիւ, բայց առաջին աստիճանի արժէք ունեցող, Բիւվիս տը Շավաննի ընտիր նկար մը, տանտիրուհւոյն պատկերը, լուրջ բայց դրաւիչ գեղեցկութեամբ, Էլի Տըլոնէի վրձինէն ելած, և ասդին անդին ալ մանր մունր արժէքաւոր զարդեր ։

Եւ այս ամեն այցելուք կուգային, կ'երթային, խօսակցելով, բամբասելով, գաղտնիքներ յայտնելով ։ "Երբէք չպիտի հաւատայի„նէր . "Ո՜հ, ինչ որ ըսէք տեղն է, սիրելի՛ներ, ընդհատեալ մանր բայց սուր և արագապէս խեղդուած ծիծաղներով, շուտով զըսպուած ձայնարկութիւններով, և արծաթեայ մեծ ափսէի մը քով երթեւեկելով, որոյ վրայ դրուած էին արուրէ սամավարն և Սպանիոյ գինիի շիշերը ։ Մէկ խօսքով, գեղեցիկ փարիզուհւոյ մը օդը, սովորութիւն մը, ա՛յնչափ զօրեղապէս կապուած այժմու կանանց սրտին հետ, որ ամեն բան անոր կը զոհեն, մինչեւ իսկ իրենց երջանկութիւնը ։ Մի՛ հարցնէք բնաւ թէ ինչո՛ւ համար փարիզուհի մը, երբոր արկածներ ունի, նախամեծար կը համարի իւր ամուսնոյն (զոր չսիրեր) հետ ապրիլ, քան թէ ինքզինք առեւանգել տալ իւր տարփաւորին (զոր կը պաշտէ) . անոր համար որ Իւր օդը չկորսնցնէ ։ Իրիկուան մօտ Տիկին Վէրնիէի ակումբը քանի մ'անգամ նորոգուած էր, այնպէս որ առ նուազն յիսուն հոգի կրնային փարիզի մէջ ծաւալել Տիանի ամուսնութեան անհաւատալի լուրը ։ Միայն Մորիս Ժանտրօն, որ տանը մեծ մտերիմն էր, հոն մնացած էր ։ Սակայն ժամ վեցին միջոցները, Տիկին Վէրնիէի դահլիճը գրեթէ բոլորովին պարպուած էր . յանկարծ ներս մտաւ ազգականներէն մին, Պ. Ֆօրէ, որ հանրապետութեան ընդհանուր դատախազ էր ի Մարսիլիա ։ Թէեւ Պ. Ֆօրէ քիչ անգամ Փարիզ կուգար, բայց և այնպէս Տիկին Վէրնիէ Տիանի ամուսնութեան պատմութիւնն անոր ալ ըրաւ ։

— Ի՞նչ կ'ըսէք այդ լուրը ձեր ազգականին պատմելէ, ըսաւ Մորիս ծիծաղելով, Պ. Ֆօրէ Մարսիլիա կը բնակի, և վէպին գիւցազունքը չճանչեր ։

Պ. Ֆօրէ ժպտեցաւ ։

— Կը սխալիք Պարո՛ն, ըսաւ ։ Ես երբէք լսած չեմ Թանտրէ մարքիզին անունը, բայց երկար ժամանակէ ի վեր կը ճանչեմ զՏիկին Մորէր ։   (Շարունակելի)

չեղած ատենս, մէկ կողմէն տպայոց կողկոպագին թախանձանքը, և միւս կողմանէ ծնողաց ի հարկէ փոքրիկ վարձատրութիւն մը ընելու յոյսը զիս այսօր զաւկովս հանդերձ աւուր հացի կարօտ վիճակի մէջ ձգեց. և որովհետև իւսկիւտարի թաղական խորհուրդք կ'ըսեն ինձ, թէ պատրիարքարանէն յանձնագիր մը բեր մեզ, որ ծնողքը հրաւիրելով կարելի գումար մը հայթայթենք քեզ. յանուն գթութեան կը խնդրեմ, որ շնորհ ընէք ինձ յանձնագիր մը հրամայել տալ առ Թաղ. խորհուրդս իւսկիւտարի։

Մնամ' խորին ակնածութեամբ Բարձր Սրբազնութեանդ խոնարհ ծառայ

ԳՐԻԳՈՐ ՋԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ

1883 մարտ 5

Տօքթէօր Սևեան կը խնդրէ մեզմէ ծանուցանել թէ՝ "Գ. Նշան Սարաֆեան, որ անցած տարի Հոկտեմբերի մէջ Եգիպտոսին գնացող 28 գծաքարշ տպայոց ընկերացած էր իբրև Ցնտես, այս անգամ իւր Ռուբէն որդին որ կլիմային խառնութենէն մինչ հիւանդ էր՝ չատ հանգիստ կերպով Եգիպտոսէն Պոլիս վերադարձուցած է, առանց որ և է խնամ, տքնութիւն և զգուշութիւն խնայելու։ Այս խղճութիւնը պարտ կը համարի ծանուցանել, որովհետև որչափ հոգ, աշխատանք և վնաս կրած է Գ. Այվազեանին երեսին, նոյնչափ առիթ ունեցած է վստահութեան և գոհութեան Գ. Ն. Սարաֆեանէն"։

ԽՄԲԱԳԻՐ-ՏՆՕՐԷՆ

Կ. Ս. ԽԻԹԻՒՃԵԱՆ

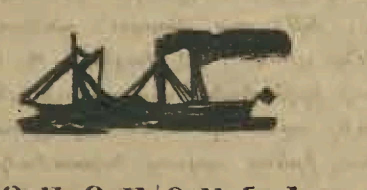

ԲԱԲԱՅԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերփուլէ, Միջերկրականի և Օտեսայի մէջ կանոնաւորապէս բանող

ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	
Արտոտա	2,500	Ռոճըրս
Արգոլիա	2,500	Քրուիքշանք
Լոտոնիա	2,500	Ռոկըս
Մակեդոնիա	3,500	Մարշ
Րումելիա	2,800	Ֆօթըրճիլ

Այս շոգենաւք կ'ին ճամբորդներ ալ ունին։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար։

Ամեն գիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղևորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ. Գործակալք

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՕՐՍԱ

Ղալաթիա 21 մարտ

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ

(Օսմ. ոսկին 100 ղրուշի հաշուով)

Լոնտրա 3 ամիս, ղրշ. 110,10 առ	Անգլ. լիր	
Փարիզ 3 » Ֆր. 22.90 առ	Օսմ. լիր	

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմ. փօնս. գոցուելոց (դ. կ.)		13,11
բացուելոց		13,13
կէս օրէն		13,12
Եգիպտ. միաց. բաց. ոսկի		84, 7
	Անգլ. լիր	
Սոսիէթէ Ժէնէրալ 6 0/0		5, 5
» Օթօման		4, 0
Կ. Պոլսոյ Պանքան		8.10
Քրէտի Ժէնէրալ 6 0/0 Օսմ. լիր		7,
Փոխ. 1863 (Մուքթոն) 6 0/0 Ֆր.		
» 1865 » 6 0/0		75,
» 1869 (Քօնսոր) 6 0/0		68,
» 1872 (Պօն աէւ Թրէզօր)		23,
» 1873 (Բենտր) 6 0/0		61,
Րումէլիի երկաթուղի		57,
Լոսքերամ	(դ. կ.)	178,
Թրամուէյ	Օսմ. լիր	325
Թղթադրամ	»	1000
Չէվկոլեսից		35
Րէժօր	—	—

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

(Օսմ. ոսկին 100 ղրշէն) Ղրշ.

	Ղրշ.	
Անգլիական ոսկի	109	30
Գաղղիական »	87	28
Բօլ	80	6
Գրիվից	51	25
Գաւառին Թուղթ (զարբք)	907	
» արծաթ (նոր)	90	
Մէճիտիէի տարբերութիւն	108	10
Վէզնոց	103	35
Չինգնոց	103	30
Մէթալիք	102	

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՕՐՍԱ

Լոնտրա 31 մարտ

Անգլ. փօնս.		102 5/16
Օսմ. »		12
Փոխ.	1865	14 5/8
»	1869	12 7/8
»	1871	77 1/4
»	1872	24
»	1873	11 5/8
»	1877	90
Պանք Օթօման		—
Ռուս. փոխ. 75ի		87 1/8
Եգիպտ. միացեալ		73 3/4
» արտօնաւոր		97 7/8
Տայրա Շանիէ		75 5/8
Փոխ. Ռօջիլտ		96
Փոխանակագիր Փարիզի վրայ		

Փարիզ 31 մարտ

Գաղղ. փօնս. 3 0/0		114.65,
» » 5 0/0		80,25,
Օսմ. փօնս.		12,12
Փոխ. 1865	Ֆր.	—
» 1869		63
» 1873		59
Օսմ. Երկաթուղի		58 75
Պանք Օթօման		758,75
Քրէտի Լիօնէ		561,
Ռուս. փոխ. 5 0/0 (1877)		92,50
» » Արևելեան		—
Իտալ. փօնս.		80,90
Եգիպտ. միացեալ		381.25
Փոխանակագիր Լոնտ. վրայ		25,24

Վիէննա 31 մարտ

Փոխ. Լոնտրայի վրայ	119,65
Րումէլիի երկաթուղի	26,70

ԿԷՍ ՕՐ 5,28

ՔԷՅՍ ԵՒ ՏՕՆԱԼՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք կը բանին ի մէջ Լոնտոնի և Արևելեան նաւահանգստաց, Սև ծովու և Դանուբի

Շոգենաւք Լոնտոնէնքլիւանոնաւորապէս կը մեկնին Կ. Պոլիս, Օտէսա և Դանուբ երթալու համար, և օրինաւոր սակագներով վաճառք կը փոխադրեն Եւրոպայէն Արևելից և Սև ծովու բոլոր նաւահանգիստները։

Վ... շոգենաւը, Նաւապետ Տէյվիս, եկաւ Անվէրսէն, Թունուզ, Մալթա հանդիպելով, և ուրբաթ օր, 30 մարտ, Դանուբ պիտի երթայ։

Բէնէլէք շոգենաւը, Նաւապետ Հուսըն, Լոնտոնէն մեկնեցաւ Մալթա, Պիրէոն, Սէլանիկ և Կ. Պոլիս երթալու համար, ամսոյս դէպ ի վերջն աստ պիտի հասնի, և Դանուբ պիտի երթայ անմիջապէս։

Զօրլը Հօվըրտ շոգենաւը, Նաւապետ Ագքինսըն, Լոնտոնէն մեկնեցաւ ամսոյս 15ին, Մալթա, Շիրա և Կ. Պոլիս երթալու համար, և ապրիլի սկիզբըն աստ հասնելով, Օտէսա պիտի երթայ անմիջապէս։

Լոնտոնի մէջ այժմ բեռ կ'առնուն հետևեալ շոգենաւք.

Ճօրճ Տօտտ, Պաթում, Բոդի և Թայղան երթալու համար, ամսոյս 20ին ճամբայ կ'ելնէ։

Օտէսա շոգենաւը, Նաւապետ Ֆրէտէրիքսըն, ճամբայ պիտի ելնէ Աղեքսանդրիա, Կ. Պոլիս և Ազախու ծովը երթալու համար։

Լոնտոն երթալիք շոգենաւ.

Իտա շոգենաւը, Նաւապետ Կորլի, Օտէսայէն պիտի հասնի չորեքշաբթի օր, և ուղղակի Լոնտոն պիտի երթայ ամսոյս 31 ին շաբաթ օրը։

Աւելի մանրամասնութիւններ և գնոց վրայ տեղեկութիւն առնելու համար դիմել առ

ՔԷՅՍ ԵՒ ՏՕՆԱԼՏ Գործակալք

Ղալաթիա, Կ. Պոլիս

ԻԼԱՆ

Շաիր անպարը իչուն պիր միլիոն գըյէսի թունա վէ պիր միլիոն գըյէսի տախի Րումէլի օլմագ իւզրէ միւպայեա օլունաճագ օլան էքի միլիոն գըյէ արփանըն պէհէր ճէտիտ գըյէսի օթուզ փարայա թալիպի եօհտէսինաէ օլուպ, իշպու մարտը րումինին 24ինճի փէնճշէնպիհ կիւնիւ պիլմիւնագասա գարարը գաթիսի վէրիլէճէկինտէն, վէ 26ընճը ճիւմա իրթէսի կիւնի թէզգէրիւր խաէն ֆիյաթընտան եիւզտէ պէշ թէնզիլի գապուլ օլունաճաղընտան, իթտայա թալիպ օլանլարըն վէ շէրայիթի աղնամագ իսթէյէնլէրին լէվազըմաթը ումումիյէ տայրէսինէ կէլմէլէրի։

Ասաքիրի շահանէ էրզաքէ անպարը իչուն 40 պին արշըն ճէտիտ լաճիվէրտ Ինկիլթէրա նէֆէր չուհասը միւպայեա օլունաճաղընտան իթտայա թալիպ օլանլարըն իճրա օլունաճաք միւնագասա պուլընմագ իւզրէ Նիհայէթ պիր հաֆթա խիթամընա գատար մագամը Սէրասքէրի լէվազըմաթը ումումիյէ տայրէսինէ կէլմէլէրի։

19 մարտ 1299

ՔԻՒՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք ամեն շաբաթ կանոնաւոր կը բանին Լիվերպուլի և Միջերկրականի մէջ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օլիմբիա	7,000	Մալթա	3,000
Ատլաս	3,000	Մարոքքօ	2,500
Ալժէրի	3,000	Նաբլ	2,500
Պարթիա	4,600	Բալմիրա	5,000
Պոլոնիա	3,800	Բարթիա	3,200
Պալըէէ	2,500	Բալմիրա	3,000
Պիէմոնդ Քասըլ	1,200	Սարտինիա	7,800
Սէֆալոնիա	5,000	Սէրվիա	4,600
Քամպանիա	4,700	Սարագոսա	3,000
Շէրպուրկ	2,000	Սամարիա	3,000
Տէմէրարա	2,500	Սիտոն	3,000
Կուպա	4,000	Թարիֆա	3,000
Քեպալ	2,500	Թրինիտատ	2,500
Մարաթոն	3,000		

Քեպալ շոգենաւը, Նաւապետ Մարգին, Լիվերպուլէն եկաւ զանազան վաճառքով, և ի մօտոյ հոն պիտի վերադառնայ, Զմիւռնիա հանդիպելով։

Ստորագրեալս արտօնութիւն ունի ճամբորդ և վաճառք ընդունիլ Նիւ Եորքի և Պոստընի, ինչպէս նաև Միացեալ-Նահանգաց ուրիշ կողմերուն համար՝ օրինաւոր սակագներով։

Դիմել առ՝

ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ, Գործակատար.
Թիւ 1 Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան
Ղալաթիա։

Տնօրէնք ընկերութեան
ՊՐԸՆՍ ԵՒ ՄԱՔԻՎԸՐ
1, Ռումֆորտ Սթ. Լիվերպուլ։

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերպուլի և Միջերկրականի մէջ բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քառնագ	4,200	Ողիմփօ	3,000
Ֆարօս	4,000	Նէքրոպ	3,000
Օսմանլը	4,000	Բէլօս	3,000
Սէսօսդրիս	3,250	Իպիս	2,600
Թեպէ	3,250	Ատրամիդի	1,700
Մոնփօլ	3,250	Լօդոս	800
Նէլօ	3,250	Օլինդա	800
Մարէօթիս	3,250	Սօփի	750

Վերոյիշեալ շոգենաւք շքեղապէս յարդարուած են ճամբորդներու համար։ Դիմել առ Ֆ. Թ. ՌՈՒԹՈԼ եւ ԸՆԿ. Գործակալք

Մէյտանըրգ սօգագ, Պոլիս

կամ առ Պ. ՆԷՎԻՑԼ Է. ՄԱԼԹԱՍ
Թիւ 1 եւ 3, Նարլեան խան,
Վօյվօտա փողոց, Ղալաթա.

Տնօրէնութիւն, Լիվերպուլ,
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ եւ ԸՆԿ.
31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվերպուլ.

Գործակալութիւնք

Ալեքսանդրիա	Ռ. Ճ. Մոս եւ Ընկ.
Պէրութ	Յ. Բաթթարաքի
Կ. Պոլիս	Յ. Վ. Ռուիթոլ եւ Ընկ.
Դարդանէլ	Ֆրանք Քալվէրթ
Ճիպրալթար	Սմիթ, Իմոս եւ Ընկ.
Մալթա	Սմիթ եւ Ընկ.
Իսքէնտէրուն	Լէվի, Ֆրանք եւ Ընկ.
Զմիւռնիա	Պ. Ք. Ռուիթոլ եւ Ընկ.
Շիրա	Ն. Ք. Բէգրօբուլոյ

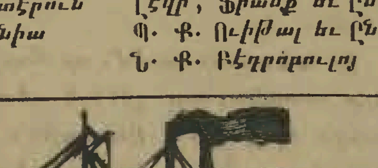

Ն. ՊԱՔԷ ԷՆԷ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսիլիայի և Պոլսոյ մէջ կանոնաւորապէս բանող

Մեկնում Մարսիլիայէն ամեն տասն եւ հինգ օրն անգամ մը չորեքշաբթի օրերը։

Ուղևորք և ապրանք ապահովութիւն

Տրապիզոն, Փոթի եւ Պաթում երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Մեօռիօ ... որ մարտ 16/28ին Մարսիլիայէն պիտի մեկնի եւ ապրիլ 4ին ալ մայրաքաղաքս։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Լա ժեօրժ։

Նաւողչէքի, ուղևորութեան եւ այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն

ԼՈՐԱՆ ՐԸՊՈՒԼ

Մումհանէ փողոց, թիւ 114

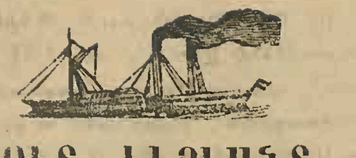

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որ կանոնաւորապէս կը բանին Լիվերպուլի և Արևելքի մէջ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալճէրեան	2,500	Ֆոլքնեան	3,700
Ալղասէա	2,500	Ֆլորինեան	3,700
Անդալուզեան	2,500	Ֆլօրեան	3,700
Արեննեան	2,500	Իպերեան	5,500
Արտոյեան	3,700	Իլիրեան	5,500
Պովարեան	6,000	Իպերեան	5,500
Պուլկարեան	6,000	Լեոպեան	2,200
Քարպիլեան	800	Լէյտուրեան	2,500
Սայբենեան	2,000	Լեօպոն	800
Տորրոյ	700	Օբօրթօյ	700
Էճիբըշն	3,700	Բէրսեան	3,800
Ֆոպեան	3,700	Վալենսեան	6,800
Ֆալըրնեան	3,700	Վենեցիեան	6,800

Ալճէրեան շոգենաւը Նաւապետ Պ. Լասուրանսոն, Լիվերպուլէն մայրաքաղաքս հասաւ ընդհանուր վաճառքով եւ պիտի մեկնի նոյն նաւահանգիստը Զմիւռնիա հանդիպելով։

Շաբաթական շոգենաւներու նոր գիծ մը հաստատեցաւ Լիվերպուլի եւ Պոստընի միջեւ, եւ ստորագրեալս հեղուկէ զատ ուրիշ վաճառք կ'ընդունի օրինաւոր սակագներով։

Ուղևորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԴԷՆ Գործակալ

Թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միւհէթ խան, Ղալաթիա

Նաւատէրք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ եւ Ընկ. Լիվերպուլ

Գործակալութիւնք

Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնդէն.
Ճիպրալդար, Պ. Պ. Քարվըր Եղբարք.
Աղեքսանդրիա, Կ. Լ. Վահման եւ Ընկ.
Մալթա, Ա. Քամիլըրի.
Շիրա, Ա. Մ. Մավրօկօրտադոյ.
Զմիւռնիա, Պ. Ուիդօլ եւ Ընկ.

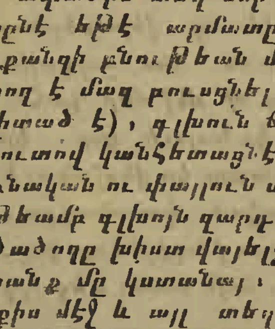

ԱՅԵՐԻ ՎԻԿՕՐԸ եղական դարման է հերաց ամեն տեսակ դժուարութեանց և սոյն պատուական հանմար ծախուած ուրիշ բաղադրութիւններէ առաւել գոհ կընէ գործածողները։

Մանաւանդ իգական սեռի գործածութեանը համար անհրաժեշտ է այս, քանզի կասեցնէ ու մեռաքասնման փայլուն և կակուղ կընէ գլխու կարծր մազը։ Որև է պատճառաւ գունաթափ եղածը անվրէպ իր նախկին գոյնին կը վերադարձնէ. անհաստատ մազը կը վերահաստատէ, ափածին տեղ նոր մազ կը բուսցնէ եթէ արմատը փճացած չէ (քանզի բնութեան մէջ ջոյնիւ կարող է մազ բուսցնել երբ արմատը փտած է), գլխուն ճերմակ թեփը չուտով կանհետացնէ։ Միով բանիւ բնական ու փայլուն մազի առատութեամբ գլխոյն զարդարուելով՝ գործածողք խիստ վայելչաձև կերպարանք մը կստանայ։ Մայրաքաղաքիս մէջ և այլ տեղեր բազմաթիւ գործածողք այսպէս կը վկայեն։ Անուշահոտ ջուր մ'է, չէշը կանաչ Թուղթի մէջ ամփոփեալ է. դեղավաճառք և այլ շատեր կը ծախեն։ Այէրի Վիկօրը հարցնել պէտք է։ Գլխաւոր տեղին է Մինասեանի Ամերիկեան վաճառատունը ի Ղալաթիա կոստանդնուպօլսոյ։

Լրագիրս ամեն օր կը հրատարակուի՝ բաց 'ի կիրակի և տօն օրերէ։

Բաժանորդագրութեան տեղն է Կ. Պոլիս, Բիւյա փաշա եօզուշը Շարք չարշըսը Թիւ 55 Մասիսի խմբագրատունը։ Իսկ գաւառաց մէջ հետևեալ հոգաբարձուաց գրասենեակները.

ԿԱՐԻՆ Յօհաննէս էֆ. Տ. Մելքիսեդեկեան.
ԵՐԶՆԿԱ. Յ. Շաւարշ էֆ.
ՍԵԲԱՍՏԻԱ. Երանոս էֆ. Սթամպօլեան.
ՍԱՄՍՈՒՆ. Եդուարդ էֆ. Մուրատեան
ՌՈՏՈՍԹՕ. Արժ. Տ. Արիստակէս աւագ քահանայ Ֆէսլեան.
ԶՄԻՒՌՆԻԱ. Աւետիս էֆ. Քէօլէեան։
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խոսրով էֆ. Էսկիճեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Սահակ էֆ. Էթմէքճեան.
ԵԻԴՈԿԻԱ. Գէորգ էֆ. Նազարեան
ՄՈՒՇ. Արմենակ էֆ. Խանզատեանց
ՎԱՆ. Պետրոս էֆ. Գաբամաճեան
ԲԵՐԻԱ. Սեդրակ էֆ. Խարաճեան.
ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ. Թովմաս էֆ. Թաշճեան.
ԵԴԵՍԻԱ. Գէորգ էֆ. Կ. Ռուկերչեան.
ՖՕՔՇԱՆ. Ֆերհատ էֆ. Ս. Ֆէրհատեան.
ՏՓԽԻՍ. Գ. Նիկողայոս Տ. Ղևոնդեան.
ԿԱԼԿԱԹԱ. Պետրոս էֆ. Հէքիմեան։

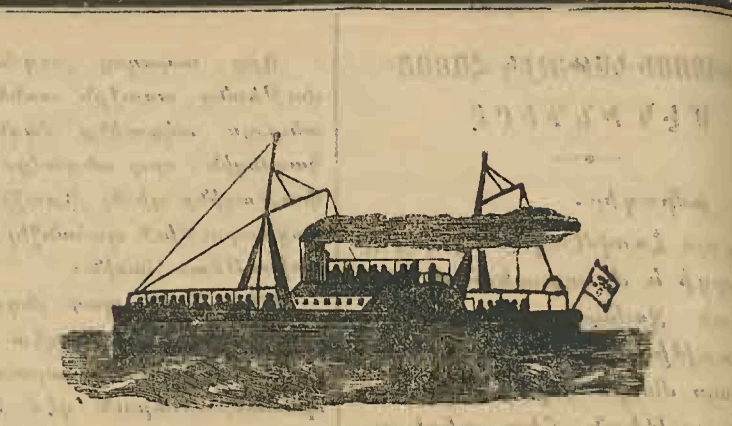

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1883 ՄԱՐՏ 1 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԻՆՉԵՒ ՄԱՐՏ 31

ԲՈՍՓՈՐԷՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ

Նախաճաշէն առաջ

1 Եէնիմահալլէէն Մէգարպուրնու, Պէօյիւքտէրէ, Թարապիա, Եէնիքէօյ (Եէնիգիւղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի։)
1 35 Եէնիքէօյ. Սթենիա. Էմիրկ. Գոյաճըքէօյ. Ռ. Հիսար. Պէպէք. (Արնավուտգիւղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)
2 Ռ. և Ա. Գավագ. Եէնիմահալլէ. Մէգարպ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիքէօյ. (Եէնիգիւղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)
2 30 Եէնիք. Սթէն. Էմիրկ. Գոյաճ. Ռ. Հիսար. Պէպէք. (Պէպէքի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)
4 15 Եէնիմահ. Մէգարպ. Պէօյիւքտ. Թարապիա. Եէնիք. Սթէն. Էմիրկ. Գոյաճ. Ռ. Հիսար. Պէպէք. Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ.
6 30 Եէնիմահ. Մէգարպ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Պէյքօզ. Բաշապ. Եէնիք. Էմիրկ. Գանլ. Ա. եւ Ռ. Հիսար, Գանտ. Արնավ. Չէնկ. Պէյլէր. Օրթաք. Գուզկ. Պէշիկ. Իւսկ.
8 15 Ա. և Ռ. Գավագ Եէնիմահ. Մէգարպ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Պէյքօզ. Եէնիք. Էմիրկ. Գոյաճըք. Ռ. Հիսար. Պէպէք. Արնավ. Գուրուչ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթ. (Ուրբաթ օրերը Սթենիա)
10 Մէգարպուրնուէն Պէօյիւքտէրէ. Թարապ. Եէնիք. Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Արնավ. Օրթաք. Պէշիկթ.

Առաւօտ էտք

1 Պէպէք, Արնավուտք. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ.
1 45 Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթաշ.
2 15 Պէպէք, Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթաշ Գապաթաշ.
3 Արնավուտք. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթաշ.
3 30 Պէպէք, Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթաշ, Գապաթաշ.
10 35 Պէպէքէն ուղղակի կամուրջ.

Ախշամէն ետքը

12 45 Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Գապաթ.
1 15 Պէյքօզ, Բաշապ. Ռ. փ. մահալլէ, Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտիլլի (Գանտիլլիի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի).
1 50 Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իւսկ. (Երկուշաբթի օրերը Իւսկիւտար չպիտի հանդիպի։)
3 15 Պէօյիւքտ. Թարապ. Պէյքօզ, Բաշապ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. (Գանտիլլի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի։)
Ուրբաթ օրերը Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իւսկ.
2 30 Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Գապաթաշ.
4 15 Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իւսկ. (Բացի ուրբաթէ).
8 45 Պէօյիւքտ. Պէյքօզ, Բաշապ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկ Պէյլ. Գուզկ. Իւսկիւտար.
(Ուրբաթ օրերը Ռ. փաշա մահ.)
10 25 Վանիքէօյէն ուղղակի կամուրջ.

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ.

Նախաճաշէն առաջ

2 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Արնավ. Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Եէնիմահ.
2 45 Գապաթաշ, Իւսկ. Պէշիկթաշ, Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկ. Արնավ. Գանտ. Ա. եւ Ռ. Հիսար, Գանլ. Էմիրկ. Եէնիք. Բաշապ. Պէյքօզ. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէգարպ. Եէնիմահ.
5 Գապաթաշ, Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Գոյաճ. Էմիրկ. Սթէն. Եէնիք. Պէյքօզ, Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէգարպ. Եէնիմահ. Գավագլար.
6 45 Իւսկիւտար, Պէշիկ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկ. Արնավ. Գանտ. Ռ. Հիսար, Գանլ. Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ.
8 30 Պէշիկ. Օրթաք. Արնավ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Մէգարպ. Պէօյիւքտէրէ.
10 30 Պէպէք, Ռ. Հիսար, Գոյաճ. Էմիրկ. Սթէն, Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէգարպ. Եէնիմահ.
11 10 Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէգարպ. Եէնիմահ.
11 25 Պէպէք, Ռ. Հիսար, Գոյաճ. Էմիրկ. Սթէն. Եէնիք.

Առաւօտ էտք

2 50 Ուղղակի Արնավ.
3 » Պէպէք.
9 50 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուր. Արնավ. Պէպէք. (Վոսփորի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի։)
10 35 Պէշիկթաշ, Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Գուր. Արնավ.
11 5 Գապաթաշ, Պէշիկ. Օրթաք. Գուր. Արնավ Պէպէք (Եէնիքէօյի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի).
11 40 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք.
12 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ.

Ախշամէն ետքը

1 45 Իւսկիւտար, Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Եէնիք.
3 50 Ուղղակի Գանտիլլի (Բացի ուրբաթէ).
9 40 Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. (Գավաքի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի։)
10 15 Օրթաք Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշապ. Պէյքօզ Մէգարպ. Ռ. և Ա. Գավագ.
10 50 Իւսկ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. (Պէյքօզի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի).
11 10 Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլըճա Ռ. փ. մահ. Բաշապ. Պէյքօզ.
11 40 Գապաթաշ, Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք.

Ուրբաթ օրերը ժամ 4 ին շոգենաւ մը կամուրջէն ելնելով Իւսկիւտար, Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Ռ. փ. մահ. Բաշապ. հանդիպելով Պէյքօզ պիտի երթայ, եւ ժամ 5 1/2 ին Պէյքօզէն պիտի ելնէ Եէնիք. Էմիրկ. Գանլ. Ռ. Հիսար, Գանտ. Արնավ. Պէյլ. Օրթաք. Պէշիկ. Իւսկ. հանդիպելով կամուրջ պիտի վերադառնայ։